Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1998 йил 31 июль жума

Сотувда эркин нархда
№ 152 (1933)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИДА

ЛОТИН АЛИФБОСИГА ЭЪТИБОР

30 июль куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитасининг йиғилиши бўлди. Унда «Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги Қонуннинг Халқ таълими вазирлиги ва Давлат матбуот қўмитаси томонидан қандай ижро этилаётганлиги ҳақидаги масала муҳокама этилди.

Олий Мажлис ва унинг қўмиталари, комиссиялари қонунлар ижросини текшириш, ўрганиш, таҳлил қилиш, уларнинг тўлиқ ижросини таъминлаш борасида тадбирлар ишлаб чиқиш масалаларига катта эътибор қаратаяпти. Бу халқимизнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш, қабул қилинган қонун ҳужжатларининг моҳиятини аҳолининг чуқур қатламларига етказишга ёрдам бераяпти.

Маълумки, «Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги Қонун қабул қилингач, уни ҳаётга татбиқ этиш бўйича Олий Мажлиснинг махсус қарорига кўра, Давлат комиссияси тузилганди. Ушбу комиссия Қонун талабларини босқичма-босқич амалга оширишнинг 2005 йилгача мўлжалланган Давлат дастурини ишлаб чиқди. Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 19 мартдаги қарорига асосан ушбу дастурни бажариш бўйича биринчи галдаги вазифалар Халқ таълими вазирлиги ва Давлат матбуот қўмитаси зиммасига юклатилган эди.

Хўш, ушбу ташкилотлар олдиларига қўйилган вазифаларни қандай уддалаяптилар. Қонуннинг ижросини таъминлаш борасида қандай ишлар қилинди? Ютуқлар ва камчиликлар нималардан иборат?

Қўмита йиғилишида Халқ таълими вазири Ж. Йўлдошев ва Давлат матбуот қўмитасининг раиси Р. Шоғуломовларнинг ахбороти тингланди.

Қонуннинг ижроси Халқ таълими вазирлиги ва Давлат матбуот тизимларида — республика Таълим маркази, «Ўқитувчи» нашриёти, «Ўзкитобсавдотаъминот» уюшмаси, Ўқитувчилар малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш марказий институти, Тошкент шаҳри ва вилоят халқ таълими бошқармалари, матбаа корхоналари, китоб савдоси шохобчалари ва бошқа бир қанча ташкилот ва муассасаларда ўрганилиб, маълум хулосага келинди.

Йиғилишда шу нарса эътироф этиб ўтилдики, «Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги Қонунни ижро этиш бўйича 1993-1998 йиллар давомида Халқ таълими вазирлиги ва Давлат матбуот қўмитаси томонидан бир мунча ишлар амалга оширилган. Бу борада тадбирлар ишлаб чиқилиб, махсус ишчи гуруҳлари тузилган. Халқ таълими тизимида янги алифбони ўрганиш бўйича 12, 36 ва 60 соатлик машғулотларнинг ўқув дастурлари тузилган, улар асосида тайёрланган 20 га яқин қўлланма рисола ва тавсиялар жойларга етказиб берилган. Янги алифбони ўрганиш муносабати билан 1996 йил 1 сентябргача республикамиздаги таълим-тарбия муассасаларининг 420,7 минг ўқитувчисидан 144,4 минг нафари (33 фоиз) янги алифбони ўрганиш курсларини битиришган. Ўтган даврда бошланғич синфларда дарс берадиган 111,4 минг ўқитувчидан 86,9 минг нафари, 309,4 минг фан ўқитувчисидан эса 111,4 минг нафари махсус курсларда ўқитилган. Республикамиздаги мавжуд 8 мингдан ортиқ мактабгача тарбия муассасаларида болаларга янги ўзбек ёзуви ўргатилмоқда. Мактабгача тарбия ёшидаги болалар, тарбиячилар ва ота-оналар учун ҳам янги алифбони ўрганиш бўйича 16 номда қўлланмалар, луғатлар ва кўрсатма қўлланмалар нашр этилган. Лотин имлосидаги ўзбек алифбосига оид асосий дарслик, қўлланма ва дастурлар чоп этиш «Ўқитувчи» нашриёти зиммасида бўлиб, бу ерда малакали мутахассислардан иборат таҳрир кенгаши тузилган ва компьютер бўлими ташкил этилган.

1996 йилда биринчи синф ўқувчилари учун лотин алифбосида жами 5 млн. 300 минг нусха дарсликлар чоп этилган бўлса, 1997-98 йилларда бу кўрсаткич 30 миллион нусхадан ортди. Буни қонун ижросини таъминлаш борасида қўйилган муҳим қадамлардан, дейиш мумкин.

1996-97 ўқув йилидан бошлаб умумтаълим мактабларида дарслар янги ўзбек алифбосида олиб борилиши муносабати билан ушбу нашриёт томонидан биринчи синфлар учун 35 номда, 2-3 синфлар учун 16 номда дастур, дарслик, қўлланма, тарқатма ва ёрдамчи материаллар нашр этилди. 1998-99 ўқув йили учун эса 4-5 синфлар учун 18 номда дарсликлар нашрдан чиқарилаяпти.

Шуни таъкидлаш жоизки, таълим бошқа тилларда олиб бориладиган муассасаларда 1996-97 ўқув йилидан бошлаб мактаблар ихтиёрига берилган ўқув соатлари ҳисобидан ҳар ҳафтада факультатив тарзда бир соатдан янги ўзбек алифбоси ўргатилмоқда. Янги ўқув йилидан бошлаб 2-3 синфларда ўқитиладиган ўзбек тили фани янги алифбо асосида бўлади.

Республика халқ таълими муассасаларида ота-оналар ва кенг жамоатчилик вакилларини янги алифбога ўргатишга ҳам жиддий эътибор қаратилаяпти. 650 та «якшанбалик мактаблари»да беш мингга яқин ота-оналар янги алифбони ўрганаётганликлари эътиборга лойиқдир.

«Ўқитувчи» нашриёти янги алифбони факультатив ёки мустақил тарзда ўрганувчилар учун ҳам китоблар нашр қилинмоқда.

Халқ таълими вазирлиги янги ёзувни жорий этиш, бу соҳадаги илғор тажрибаларни ўрганиш ва оммалаштиришга қаратилган тадбирлар ўтказишга ҳам алоҳида эътибор қаратган.

Давлат матбуот қўмитаси тизимида янги алифбода нашр ишларини амалга ошириш учун 121 та матбаа корхонасидан 71 таси компьютер техникаси билан тўла таъминланган ва улар янги алифбода китоблар, журналлар, газеталар ва бланкалар нашр этмоқда.

«Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги Қонун қабул қилингандан буён ўтган давр ичида кўплаб газеталар ва журналлар саҳифаларида ўқувчилар, ўқитувчилар ва кенг жамоатчилик ўртасида янги алифбони ўргатишга қаратилган мақола ва тавсиялар мунтазам равишда чоп этилаяпти. «Гулхан» журнали ва «Тонг юлдузи» газеталарининг кўп саҳифалари лотин алифбосида тайёрланаяпти. «Ғунча» журнали 1998 йилдан бошлаб лотин алифбосида чоп этилмоқда. Мактабгача ёшдаги ва бошланғич синф ўқувчиларига мўлжалланган барча газета ва журналлар 1999 йилдан бошлаб янги алифбода нашр этилиши мўлжалланаяпти.

Йиғилишда муҳокама этилган масала юзасидан сўзга чиққан Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси раиси П. Қодировнинг ва музокараларда сўзга чиққан йиғилиш қатнашчиларининг нутқларида таъкидланганидек, Халқ таълими вазирлиги ва Давлат матбуот қўмитаси тизимларида Қонуннинг ижроси бўйича айрим камчиликларга ҳам йўл қўйилган.

(Давоми 3-бетда).

Ўткиржон деҳқон-фермер хўжалиги ташкил қилишдан олдин анча иккиланди: «зарар кўрсам-чи?» деган хаёл унинг кўнглига ташвиш солди. Лекин ишонч устун келди шекилли, таваккал дедида, ўзининг номини қўйиб «Ўткир» деҳқон-фермер хўжалигини ташкил қилди. Унга омад кулиб боқди. Айни пайтда деҳқон-фермер хўжалигининг 40 бош қорамоли, 22 бош қўй-қўзиси бор. 22 бош соғин сигирдан олинаётган сут дам олиш масканлари ва болалар боғчаларига арзон нархда берилмоқда.

Фермер хўжалигига қарашли 3 гектар ерда ғўза, беда ва маккажўхори экилган. Ҳозир бу ерда ҳам мўл ҳосил етиштирилмоқда. Шу боис бўлса керак «Ўткир» деҳқон фермер хўжалигини айни пайтда нафақат Каттақўрғонда, балки Самарқанд вилоятида ҳам яхши билишади.

СУРАТЛАРДА: деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмаси раиси С. Тошев ва Х. Салимов деҳқон-фермер хўжалиги бедазорларида; Бектош Салимов маккажўхорини кузатаяпти.

Т. НОРҚУЛОВ (ЎзА) олган суратлар.

ИСТИҚЛОЛ ТАРОНАСИ

ЁН, ЁН, ЁН!

«Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак»
Ислом КАРИМОВ

«Мен ёнмасам, сен ёнмасанг, ким ёнажак,
Ота юртни, она юртни ким севажак.
Буюк давлат қасрларин ким қуражак,
Кўкрагини Ватан дея ким ёражак.

Ёниб-ёниб алангадай дунёга кир,
Оловингдан ухлаганлар уйғонсинлар.
Кулинг қолса, учқун сочсин кулларинг ҳам,
Сендан кейин келганлар ҳам чўлғонсинлар.

Ўзбеклармиз беш минг йиллик якка, танҳо,
Тарихимиз сўйлаб ётар икки дарё.
Бошни дорга тикиб Ватан дейлик бизлар,
Керак бўлса тошни ғажиб ейлик бизлар.

Самарқандий, ҳам Шошийу, Насафийман,
Кабутарман бузиб чиққан қафасини,
Ойни олиб тумор қилдим бўйнимга мен,
Эрк қуёшин солиб олдим қўйнимга мен.

Мен ёнаман, сен ёнасан, биз ёнамиз,
Қўлимизда ловуллайди машъаламиз,
Эй она юрт, хизматингга биз турамиз,
Азал-абад байрам қилиб кун кўрамиз.

Кўрлар изғиб қаро тунга ишонмасин,
Зўрлар изғиб қора мунга ишонмасин,
Кўн-кўнжидан, тилла сочса биз термаймиз.
Мен бермайман, у бермайди, биз бермаймиз.

Бу чиройлик, бу эркатой қизалоқни,
Етти ёшга кириб қўйган қизғалдоқни.
Бу саҳрони, бу бўстонни, бу заминни,
Шамол тегиб кўнгил бўлган бу кўнгилни...

Мана байроқ, фидокорлар бош кўтаринг,
Она Ҳумо елкамизда ғурурланинг.
Сизни ҳеч ким енгаолмас қудратлимиз,
Авлиёлар дуо қилган давлатлимиз.

Эсланг, эсланг кўзимизни ездилар кўп,
Қонимизни қўллар қилиб суздилар кўп,
Жонимизга бигиз уриб зўрладилар,
Уйнадилар бошимизни, хўрладилар.

Энди қилич ушлаганмиз, келсинлар-чи,
Тилиб ташлаб парча-парча қиламиз-ку.
Олиб келган кишанларин қўлларига,
Йўлларига, тилларига иламиз-ку!

Эй, сен дўстим, биродарим, қариндошим,
Шундай қара, нигоҳ ёрсин харсангтошин,
Элим дегин, юртим дегин, бақир қаттиқ,
Қалқит, ғафлат босганларни, айқир қаттиқ.

Мен ёнмасам, сен ёнмасанг, биз ёнмасак,
Ахир қандай бўлар эрта бу келажак,
Нима керак унда бизга жону юрак,
Йўқ! Ён юрак! Майда-майда бўлсин кўкрак...
«Мен ёнмасам, сен ёнмасанг, ким ёнажак!»

Абдували ҚУТБИДДИН.

Мозий — истиқлолимиз тарозусидир.
Маҳмудхўжа БЕҲБУДИЙ

АКС

ТАРИХИЙ ОНГ НИМА УЧУН КЕРАК?

Ҳозирги замон тарих фани вазифалари ҳақида мулоҳазалар

САДО

Тарихчилар, ижтимоий соҳа ходимлари, умуман, соғлом фикрловчи зиёлилар учун кейинги вақтларда рўй берган муҳим воқеалардан сўнг орқада қолиш мумкинми? Бу сўзларни бежиз айтаётганимиз йўқ.

Маълумки, шу йил 26 июнда республикамиз Президенти И.А. Каримовнинг тарихчи олимлар ва журналистлар билан учрашуви бўлиб ўтди, унда мамлакатда рўй бераётган умумсиёсий ва маданий жараёнларда тарих фани ва тарихчи олимларнинг ўрни ҳақида муфассал сўз юритилди. Ўзбекистон мустақилликка эришгунга қадар неча ўн йилликлар мобайнида ижтимоий фанлар, хусусан, тарих фанига иккинчи, ҳатто учинчи даражали фан деб қаралди. Унга зўрлаб тиқиштирилган мафкуравий, тўғрироғи, коммунистик йўналиш бу фанни холисликдан ва ҳаққонийликдан маҳрум этди. Тарих илми кишиларни маънавий илдиздан узоқлаштириш, халқимиз тарихини Россия тарихига сунъий равишда яқинлаштириш ва уни умумсовет тарихи измига солишга хизмат эттирилди. Ўша пайтда ҳеч кимда эътироз уйғотмаган (баҳслашиб бўлармиди, ахир!) «катта оға»нинг ҳар ёқлама ғамхўрлиги «назарияси» ўтган аср охирларидан то СССР парчалангунга қадар анча илгариги тарихий даврларга ҳам тааллуқли қилиб қўйилди. Неажабки, Ўзбекистоннинг қадимги ва ўрта асрлар тарихи билан камроқ шуғулланишни энг мақбул, деб ҳисобланди. Мана, ўша даврга оид ёрқин ҳужжат. Ўзкомпартия МК резолюциясида (1952 йил, сентябрь) кўпгина илмий ходимлар замонавий долзарб масалаларни чуқур ўрганиш ва ёритиш ўрнига, кўпроқ қадимги даврлар тарихи ва маданиятини ўрганишга берилаётгани ва ўз асарларида феодал ўтмишни идеаллаштириш ҳамда миллатчилик хатоларига йўл қўяётганлиги таъкидланади (Коммунистическая партия Узбекистана в резолюциях и решениях съездов и пленумов ЦК. Т. 1, Тошкент, 1988, 532-бет). Албатта, «замонавий долзарб масалалар» деганда, Ўзбекистоннинг совет даври тарихи англашилди. Шу пайтдан бошлаб кадрлар фақат совет тарихига йўналтирилган ҳолда тайёрланди ва бу ҳол 40 йилдан зиёд вақт давом этди.

(Давоми 3-бетда).

САМИМИЙ ҲАМДАРДЛИК

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов жаноби олийларига

Ҳурматли Ислом Абдуғаниевич

Шоҳимардондаги сув тошқини туфайли одамларнинг ҳалок бўлгани тўғрисидаги хабарни Латвия аҳолиси қалбда қаттиқ оғриқ билан қаршилади.

Ўзбек халқига самимий ҳамдардлигимизни қабул қилгайсиз, ҳалок бўлганларнинг оилаларига ва яқинларига Латвия халқининг чуқур ҳамдардлигини етказишингизни сўрайман.

Ҳурмат билан

Гунтис УЛМАНИС,
Латвия Республикаси Президенти.

«ДАВР» — МУЛОҚОТГА ЧОРЛАЙДИ

Ҳурматли газетхонлар! «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталари ҳамда «Матбуот тарқатиш» ҳиссадорлик жамияти ўзаро ҳомийлигида ўзбек ва рус тилларида чоп этилаётган «ДАВР» ва «НАШЕ ВРЕМЯ» ҳафтаномаларининг илк сонлари дунё юзини кўрди. Мазкур ҳафтаномалар сизни аввало дунёда ва мамлакатимизда юз бераётган энг сўнгги, долзарб воқеалар, янгиликлар билан мунтазам таништириб боради. Газета саҳифаларида бундан ташқари иқтисод, маданият, адабиёт, санъат, сайёҳлик, спорт оламидаги ҳодисалар, янгиликлар ҳам ўз аксини топади. Улар айни пайтда теледастурлар, реклама ва эълонлар газеталари ҳамдир.

Газеталар кўп. Аммо «ДАВР» ва «НАШЕ ВРЕМЯ» алоҳида ўзига хос нашрлардир. Улар билан мулоқот сиз учун доимо қизиқарли, кўнгилли бўлишига ишончимиз комил.

Ҳафтаномаларнинг илк сонларини олиб бир кўз ташланг. Бунга ўзингиз ҳам амин бўласиз, азиз муштарийлар.

БУГУННИНГ ГАПИ

ИПАК ҚУРТИЧАЛИК ҲИММАТИНГ ЙЎҚМУ?

«Фидойилик» сўзи — инсониятнинг минг йиллар мобайнидаги маънавий тажрибасидан туғилган ҳикматли, нодир, ҳеч қачон ўз қадр-қимматини йўқотмайдиган, эскирмайдиган бир тушунчадир. «Фидойилик» сўзининг ўзагида — «фидо», «ўзни бағишлаш» маънолари ётади.

Фидойилик, аслида, она-табиатнинг энг улуғ хусусияти. Табиат бутун борлиғини, бойлигини, неъматларини беминнат фидойилик билан ўзининг гултожи бўлган Ҳазрати Инсонга бағишлайди.

Буюк ўзбек шоири Алишер Навоий табиатдаги ана шундай моҳиятни тут барги ва ипак қурти тўғрисидаги бир шеърида теран мутафаккирлик билан ифода этади. Тут барги ўзини ипак қурти учун озуқаликка бағишлайди. Ипак қурти ундан озиқланиб, ипак ўрайди. Ўз навбатида, ипак қурти ҳам ўзи яратган ипак ғоваклари ичида қолиб, ҳалок бўлади. Лекин ундан одамзотга ноёб бир маҳсулот — ипак ҳадя бўлади. Навоий бобомиз тут барги ва ипак қурти тимсолида она табиатнинг буюк қонуниятини таъсирчан жонлантиради. Аммо мутафаккир шоир шу нуқтада тўхтаб қолмайди. Чунки шоирнинг муддаоси бундан ҳам улуғроқдир. У тут барги ва ипак қуртининг фидойилигини олий мавжудот — Инсон зотига маънавий ибрат қилиб кўрсатади ва шеърини якунлар экан, биз билан сизга:

Тутнинг баргичалик қимматинг йўқму?

Ипак қуртичалик ҳимматинг йўқму? — деб савол ташлайди.

Дарҳақиқат, биз — табиатнинг олий фарзанди, борлиқнинг ҳукмфармоси эканмиз, демак бизда табиат қонуниятлари ҳам ғоятда юксак даражаларда намоён бўлмоғи керак ва шарт. Масалан, табиатдаги нарса ва мавжудотларнинг фидойилиги!

Эътироф этиш керакки, инсоният ўзининг нодирлигини ҳис этиб, тириклик олдидаги бурчини имкон қадар бажариб келаяпти. Миллион йиллик тараққиёт давомида қайта яралган, бемисл ривожланган дунё — инсоний фидойиликка бебаҳо ҳайкалдир.

Аммо тараққиёт чексиз, узлуксиз экан, инсондан фидойилик ҳамиша талаб қилинади. Тараққиётнинг чексизлигига ишонч ҳис-туйғулари унинг меҳнат ва изланиш йўлларига доимо раҳнамодир.

Мана, Ватанимиз Ўзбекистон мустақилликка эришиб, шу мунаввар йўлнинг янги уфқлари сари интилмоқда. Мустақилликка эришишнинг ўзи буюк бахтдир. Аммо мустақил давлатни, жамиятни барпо этиш, унинг келажагини боқий, обод ва фаровонликка ҳамнафас қилиш мажбурияти ҳам биз, ҳозирги ўзбекистонликларнинг зиммамизда. Президентимиз айтганларидай, биз элим деб, юртим деб ёниб, ўзимизни фидо этиб яшайдиган даврлар келди. Мустақиллик йўлига кирдикми, ўз фидойи меҳнатимиз билан шу юртни тараққиётнинг янги довонларига кўтаришимиз керак. Биздан кейинги наслларга озод ва обод ватанни қолдириш улар олдидаги бурчимиздир.

Бугун Ўзбекистоннинг эришган ютуқлари айнан фидойилик кўзгуси бўла олади. Юртимизнинг ўрнини бир вақтлар жаҳон харитасида излаб тополмай, беҳад орзу-армон ва маъюслик билан яшаб, не-не замонларни бошдан ўтказдик. Ҳозирги кунда эса озод, ҳур диёримизнинг наинки харитада, балки дунё ҳамжамиятида, халқаро сиёсий майдонда ўз таъсирли ўрни ва мавқеи борлигидан фахрланамиз. Президентимизнинг ўзи бу борада фидойиликнинг юксак намуналарини кўрсатиб меҳнат қилаяптики, буни миннатдорлик билан эътироф этиш бурчимиздир.

Бугун Ўзбекистон чет мамлакатларга иқтисодий қарамлик балосидан аста-секин озод бўлаяпти. Биз, ҳатто нефть, ғалла мустақиллигига эришдик. Шунингдек, Ватанимиз дунёдаги йирик машинасозлик мамлакатларидан бирига айланди. Қорақалпоғистонда ва бошқа вилоятларда, бир вақтларда қоқ-қуруқ бўлган ерларда бугун улкан саноат гигантлари қад кўтармоқда. Эрта бир кун улар тўла қувват билан ишга тушса, мамлакатимизнинг камоли янада баралла кўзга ташланади... Булар — халқимиз фидойилигининг моддий ифодалари эмасми?!

Фидойиликнинг маъноси ниҳоятда кенг, намоён бўлиш шакллари хилма-хилдир. Челак туманида буюк маънавий пирларимиздан бири Имом ал-Бухорийга аталган ёдгорлик мажмуи қад кўтараяпти. Уни бино этаётган одамлар билан гаплашиб кўринг. Усталар, меъморлар, дурадгорлар, оддий ғишт терувчилар, шофёрлар, тракторчилар билан суҳбатлашар экансиз, улар ўз фаолиятларидан фахрланиб: «Биз савоб ишни қилаяпмиз» дейдилар ва ўзларининг наинки меҳнати, балки меҳр-муҳаббати, орзу-ҳаваслари, қалб-қўрларини шу табаррук ёдгорлик қатларига фидойилик билан сингдирмоқдалар.

Ёки Шоҳимардонда юз берган табиий офат халқимизнинг фидойилиги, чексиз муруввати, ҳиммати ва саховатини яна бир карра ёрқин намойиш этди. Бу ерга Қорақалпоғистондан мадад карвонлари олиб келаётган озиқ-овқат, гуруч, бошқа вилоятлардан келаётган қурилиш материаллари, дори-дармон, уй-рўзғор ашёлари, ҳатто оддий фуқароларнинг йиллаб тўплаган шахсий жамғармалари, ўзларига куч-қувват, меҳнат қуроли бўлиб турган трактор ва машиналарини шоҳимардонликларга беминнат ҳадя этаётганлиги — булар халқимизнинг фидойилиги тўғрисида сўзлайди.

Халқимизнинг бу хислати, ўз шахсий манфаатидан кўра эл, Ватан манфаатини устун қўйиши — бизнинг фахримиз, ғуруримиздир. Аммо биз ўзимизда бори билан мақтаниб, руҳимизга таскин бериб юришимиз ҳам рисолага унча тўғри келмас. Олдимизда турган улкан вазифалар биздан ҳали яна кўп ва катта фидойиликларни талаб этади.

Масалан, биз ўтиш даврини бошдан кечираяпмиз, маълумки бундай шароитда иқтисодий мушкуллик, тараққиётнинг зиддиятлар билан кечиши ҳам табиий бир ҳолдир. Лекин ҳамма гап шундаки, бу синовлардан барча бир хил ўтавермайди. Ўтиш даври — бизнинг иймонимиз не чоғлик бақувват эканлигига, мустақиллигимизга, ватанга, элга меҳр-эҳтиромимиз нақадар теранлигига ҳам ўткир синов давридир. Ўтиш даври синовларини халқимиз марду мардоналик билан бошдан кечираяпти. Чунки биз биламиз, бу қийинчиликлар вақтинча, ҳали яхши кунлар олдинда. Лекин бу синовларга бардош бера олмаётган, тор манфаатлари қаричи, «қорин ташвиши» мезонлари билан ҳаётни баҳолаётган, нолиётган, ҳатто яшириб нима қиламиз, шу мушкулликлар таъсирида беихтиёр ўтмишни қўмсаётган кимсалар ҳам ёнверимизда оз эмас. Булар — ўтиш даврининг ўткир маънавий-инсоний муаммоларидан далолат беради.

Биз юқорида мурувват, саховат тўғрисида гапирдик. Бизнингча, бундай олийжаноб хислатларни янги ҳаётимиз тараққиёти талаб қиладиган даражада соғлом, ҳаётий фойдали, самарали йўналишларга бахшида этиш борасида ҳам жиддий камчиликларимиз бор. Мен ўз кузатишларимдан кичик бир далил келтирмоқчиман. Самарқанд вилоятининг Иштихон туманидаги Амир Темур номидаги жамоа-ширкат хўжалигида бир неча йил бурун муҳташам жомеъ масжиди қурилди. Ғоятда гўзал, салобатли, айни пайтда жуда кенг, деярли бир туман аҳолиси ўз мусулмончилик фарзу амалларини бажаришга бемалол имконият бор... Лекин шу масжиддан атиги 2-3 километр нарида, Бобур номидаги ширкат хўжалигининг Қайирма қишлоғида ҳам бугун худди шунга ўхшаш муҳташам масжид қурилиши тугалланмоқда. Мени таажжублантирган нарса шуки, Қайирмадаги ана шу янги йирик масжид атрофида неча йиллардан бери қурилиши чалачулпа бўлиб ётган, бир қаватли, пахса деворли хароба мактаб турибди. Бу мактабнинг аҳволи аянчли, ўтган қишда ўқувчилар ўз уйларидан таппи, ўтин келтириб, синфхоналарни иситдилар. Мактабнинг ёнидаги эски мактаб ундан ҳам баттар аҳволда. Ёки шу мактабга яқин ерда шифохона бор. У ҳам пахса девордан, деворнинг ярмигача зах чиқиб кетган, поллари ўйилиб ётибди, деразаларига ойна ўрнига фанерлар қоқилган, хоналари қоронғу... Мана шундай манзара! Демоқчиманки, масжидни тиклашга халқ хайру эҳсонини асло аягани йўқ. Аммо қишлоқ аҳолиси бевосита ўз ижтимоий эҳтиёжи учун ҳар куни зарур бўлган маърифат ва саломатлик биноларини лоақал бир нави аҳволга олиб келиш учун маблағ ҳам, ҳафсала ҳам топишни ўйламайди.

Муҳтарам имом хатибларимиз масжидларга ташриф этган аҳли мусулмонни атрофдаги ҳаётни яхшилаш йўлида ҳам мурувват ва саховат кўрсатиб туришга даъват этсалар, маънавий ҳаёт тарбиясида ўз бурчларини ғоятда олийжаноб бир тарзда бажарган бўлур эдилар...

Биз фидойилик тўғрисида гапирар эканмиз, унга шаклан ўхшаб кетадиган, аммо моҳиятан унга тамомила тескари бўлган бошқа бир ҳолатлар, масалан, фанатизмдан уни фарқлашимиз керак. Фидойилик — олижаноб, юксак инсоний моҳиятли мақсад, хаёллар йўлида кўрсатиладиган шижоат, меҳнат ва курашдир. Фанатизмда онгсиз, кўр-кўрона эргашиш ва саждакорлик асосий белгилардир. Айрим давлатларда учраб турган фашизмга мойиллик, коммунистик ақидапарастлик, ҳозирги ваҳҳобийлик, толибонлар ҳаракатидаги оломончилик фанатизмнинг хунук кўринишларидир.

Хуллас, фидойилик ва шу тушунчанинг ички дунёсини нур бўлиб ёритиб турадиган мурувват, саховат ғоятда эзгу ва улуғ тушунчалардир. Уларнинг табаррук маъносини қуёшдай ярақлатиб кўрсатиш ҳам, ёки аксинча, бу тушунчани баландпарвоз, қуруқ, ҳавойи гапга айлантириш ҳам — ўз қўлимизда, ўз виждонимиз, иймонимиз ва маънавий тарбиямизга боғлиқ.

Бу тўғрида ўйлаб кўрайлик. Ҳар куни, ҳар соатда ҳар биримиз ўз руҳимиз ва инсонлик табиатимизга ҳазрат Навоийнинг «ипак қуртичалик ҳимматинг йўқму?» деган саволини бериб турсак, ўзимизга яхши.

М. САФАРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

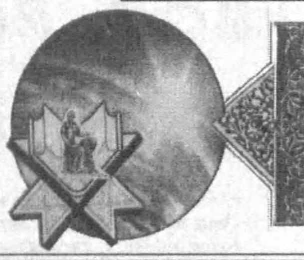

САОДАТНОМА

БИЗ МУАЛЛИМ БЎЛГАНМИЗ

ёхуд ал-Фарғоний ва Алигери Данте

Дунё тарихини холисона ўрганган киши шунинг гувоҳи бўладики, муаззам Шарқ қадим-қадимдан инсоният маданиятининг бешиги, илм-фан ўчоғи бўлиб келган. Айниқса, IX-XII асрларда мусулмон Шарқида маърифат ва маданият гуллаб яшнаган, Бухоро, Марв, Балх, Бағдод, Самарқанд, Урганч, Дамашқ, Куфа, Қоҳира шаҳарларида турли фан соҳалари билан шуғулланувчи юзлаб иқтидорли олимлар, адиблар, зиёлилар ижод қилган. «Байтул ҳикма» — донишмандлик уйлари тадқиқотлар, кашфиётлар марказига айланади, фалакиёт, жуғрофия, риёзиёт, тиббиёт, фалсафа, тасаввуф, тафсир ва таҳлил илмлари ривожланди, дунёга машҳур асарлар яратилди.

Лекин пешқадам Шарқ цивилизацияси, айрим тадқиқотчилар айтганидай, «Осиё дарёлари каби қумликларга сингиб кетиб, ўз қобиғидан чиқолмай номнишонсиз йўқолган» эмас. Аксинча, бу улкан маданият умумбашарий цивилизацияга қўшилиб, унинг узлуксиз ривожига омил бўлди, хилма-хил алоқа воситалари орқали Ғарб халқлари қўлига ўтиб, янги Европанинг ақлий тараққиётига кучли таъсир кўрсатди. Етти аср давомида араб халифалиги қўли остида бўлган Испаниянинг Қурдоба, Шивилия, Ғиронада вилоятларида Шарқ илм-маърифати кенг ёйилиб, гуллаб-яшнайди. Испан қироллари араб тилини мукаммал билар, ўз саройларида араб шоирлари ва олимларини сақлар, зиёлиларнинг барчаси арабча таълим олиб, шарқона урф-одат руҳида тарбияланадилар. Европалик талабалар илм истаб Дамашқ, Қоҳира, Искандария каби шаҳарларга бориб ўқиганлар. Шарқлик мударрислар бўлса, Испания, Италия, Франция шаҳарларини кезиб дарс берганлар. Сабаби, у замонларда илму маърифат тараққиётига кўра, Ғарбий Европа Шарққа нисбатан анча орқада эди. Ўрта Осиё, Эрон ва Арабистон шаҳарларида минглаб талабалари бўлган мадрасалар, ҳар бири юз минг ва ундан ортиқ китобга эга «хазинатул ҳикма», «дорул илм»лар, қанчадан-қанча фан-маърифат даргоҳлари ишлаб тургани ҳолда, Европа соборларида бармоқ билан санарли диний китоблар бўлган, холос. Адам Мец шундай қиёсни келтиради: IX-X асрларда мусулмон мамлакатларида давлат кутубхоналаридан ташқари, умум фойдаланишга топширилган шахсий «хазинатул ҳикма»лар жуда кўп эди, китобсеварларнинг ҳисобига етиб бўлмасди. Биргина Қурдоба ҳокими ал-Ҳаким кутубхонасидаги китобларнинг номи ёзилган дафтарлар 44 жилдни ташкил этган, халифа ал-Азиз хазинасида эса 120 минг жилд китоб бор эди (фақат Табарий тарихининг ўзи 20 нусхада кўчиртириб олинган). Ҳолбуки, IX асрда Констанц кутубхонасида — 356 жилд, Бенедиктберуренда 1032 йилда — 100 та, Бамбергдаги жомеъда 1130 йилда атиги 96 та китоб мавжуд бўлиб, буларнинг асосий қисми диний адабиётлар эди.

Гётенинг устози, жаҳон таммаддун тарихини яхлит ўрганиб, ҳар бир халқнинг инсоният фикрий тараққиётига қўшган улушини холисона баҳолаган Г. Гердер бундай ёзади: «Ўша пайтда варварлик ҳолатида бўлган Европанинг кўп жойларига мусулмонлар илм чироғини ёқдилар... бирорта ҳам европалик халқ ўз ёзувини кашф этган эмас: испанлар ёзуви ҳам, шимолий оромий ёзуви ҳам Осиёдан олинган, Шимолий, Ғарбий ва Шарқий Европанинг бутун маданияти — бу юнон-румо-араб уруғидан униб чиққан ўсимликдир. Европа Шарқдан саводхонликни, аниқ фанлар ва уларни эгаллаш методикасини, деҳқончилик ва чорвачилик илмини, денгизда сузиш ҳунарини, ҳарбий техникани ўрганиб олди. Шарқ халқлари Ғарбдаги биродарларига, шунингдек, тасвирий санъат ва архитектурани, шеъриятни инъом этдилар. Шарқлик савдогарлар Осиё билан Европа орасидаги савдо алоқаларининг асосий иштирокчилари бўлганлар. Мусулмонлар ҳамма фанлар билан шуғулланганлар ва уларнинг аксариятида янгиликлар кашф этдилар, билимлар доирасини кенгайтирдилар ҳамда халқларнинг руҳига таъсир этиб, уларга ҳузур-ҳаловат бағишладилар... математика, кимё ва тиббиёт соҳасида арабларнинг хизмати буюкдир, улар томонидан тараққий эттирилган, кўпайтирилган бу фанларда араблар Европанинг муаллимлари бўлиб қоладилар».

«Шарқликлар алгебрани дунёга келтирдилар, — деб давом этади Гердер, — инсон зотига табиат сирларини очишга калит бердилар... физиканинг барча бўлимларига шу калитни топдилар ва бу калит асрлар давомида амалда қўлланиб келинди. Олим яна таъкидлаб айтадики, Шарқда яратилган китобларнинг сон-саноғига етиб бўлмасди. Самарқандда ёзилган биргина «Зиж» (Улуғбекнинг астрономик жадвали назарда тутилади) ҳали-ҳанузгача инсонларга садоқат билан хизмат қилиб келмоқда. Рақамлар, барча ҳисоб усуллари, наботот илми, доришунослик, жавоҳирот, механика соҳасидаги кашфиётлар, хуллас, одам авлоди учун зарур бўлган барча фанларда тўпланган улкан тажрибани европаликлар Шарқдан қабул қилиб олдилар». Шарқ олимларининг таъсири шу даражада эдики, ҳатто уларнинг хатолари ҳам Европада узоқ сақланиб қолди.

Шарқ маданиятининг Европага кўчишида шак-шубҳасиз таржиманинг роли катта бўлган. XII асрдан бошлаб араб тилида яратилган илмий адабиётларни лотин тилига таржима қилиш авж олади. Араб тилидаги жамики фанларга оид асарлар мунтазам равишда таржима қилиниб, кўп нусхада кўчирилиб, тарқатилар эди. Толедода амалга оширилган таржималар «христиан схоласт олимларини ларзага келтирди», — дейди испаниялик шарқшунос Менендес Пидал. Бу таржималар жаҳон маданияти ривожида бутун бир даврни ташкил қилиб, фан тарихини Толедо мактаби фаолиятигача ва ундан кейинги босқичларга ажратади. Шуни ҳам айтиш керакки, нафақат Шарқ олимларининг қаламига мансуб асарлар, балки қадимги Юнонистон илму фанининг дурдоналари ҳам даставвал арабчадан қилинган таржималар орқали Европага кириб боради. Аристотель ва унинг Шарқдаги издошлари — Форобий, Ибн Сино ва Ибн Рушидларнинг фалсафий асарлари ўрта асрчиликнинг қолоқ ақидалари, диний хурофотлар илдизига болта урди, фикрий уйғониш ва янгича дунёқарашни бошлаб берди. «Биргина Аристотель асарларининг XI-XIII асрларда Европа тилларига қилинган таржималарини ўрганиб, ривожланган ўрта аср тарихини ёзиш мумкин, десак муболаға бўлмас». И. Н. Голенишев — Кутузов, ҳатто «европоцентризм» таъсиридан холи бўлмаган йирик файласуф Гегель ҳам Шарқ халқларининг жаҳон бўйлаб маърифат тарқатишдаги бебаҳо миссиясини тан олишга мажбур бўлган эди: «Ғарб христианлари орасида, — дейди у, — фан нобуд бўлиб, йўқолгач, Аристотелнинг юлдузи Шарқ халқлари орасида янги шуъла билан порлади, кейинчалик улар Ғарбни унинг фалсафаси билан ошно этдилар».

Академик И. Орбелининг фикрича эса, Шарқнинг таъсирини XII-XV асрлардаги Ғарбий Европанинг турмуши, хўжалиги ва маънавий ҳаётининг ҳамма соҳаларида мушоҳада этиш мумкин. Шарқона услубда солинган бинолар, арабча оҳангдаги рақс, мусиқа, тасвирий санъат ҳам, зодагонларнинг одат ва кийинишлари, мактаб-маориф, спорт, ҳунарманд, тилшунослик, тарихнавислик, дид ва тасаввурлардаги тақлид-таҳассублар ҳам шундан далолат беради.

Хуллас, Европа халқлари XI-XV асрларда араблар орқали: 1) антик дунё илм-фани ва қадимги Шарқ маданияти ютуқларини, 2) Ўрта Осиё, Эрон ва Арабистонда етишиб чиққан буюк мутафаккирларнинг кашфиётлари, илмий тажрибалар ҳосиласини, 3) Шарқ халқлари адабиётида куйланган ғоялар, қўлланилган усул-услуб ва оҳангларни мерос қилиб олди, — Ғарб Шарқнинг меросхўри бўлиб майдонга чиқди.

Нажмиддин КОМИЛОВ,
филология фанлари доктори, профессор.
(Давоми бор)

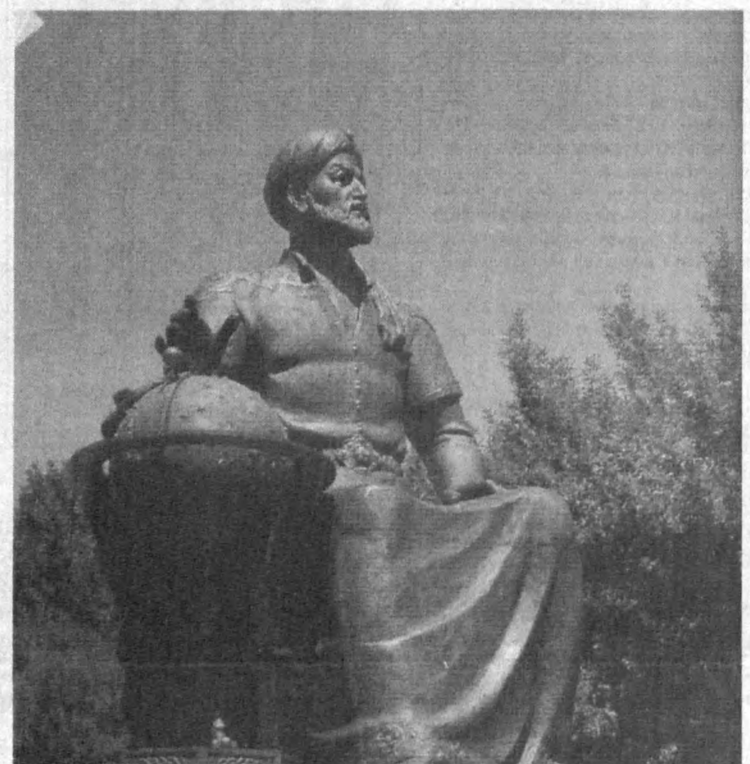

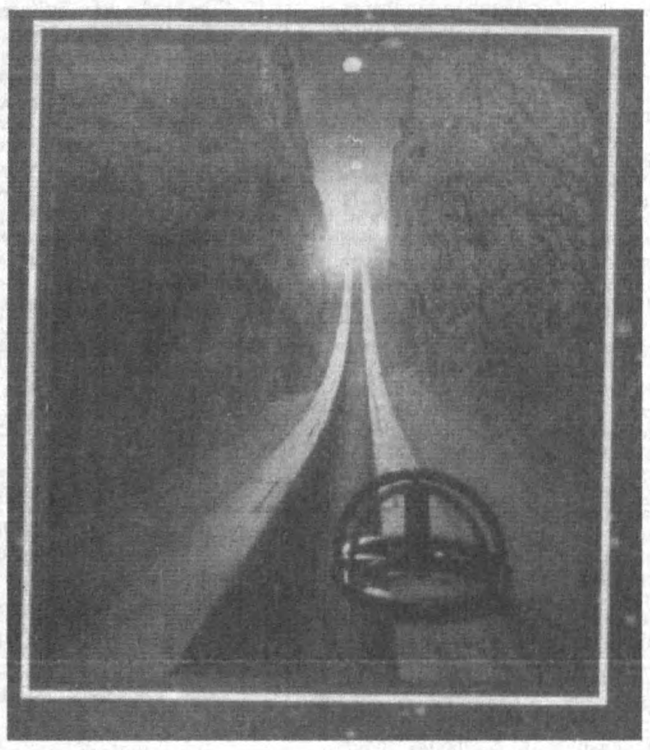

Боболардан сўз кетса зинҳор,
Бир калом бор гап аввалида.
Осмон илми туғилган илк бор,
Кўрагоний жадвалларида.

Эътироф

ЁРУҒЛИККА ЭЛТУВЧИ НУР

Ҳар хил катта-кичик давраларда мендан гоҳо сўраб қолишади: «Домла, маънавият дегани нима ўзи? Унга турлича, яъни мактабдаги баҳоларни қўйиб, ўқитса бўладими?» Шунда бу содда ва ҳайратли саволлар ортида бир дунё тилсимлар борлигини англаб, кўнглимни очаман. Йўқ, маънавиятни «2» ё «5» баҳо билан ўлчаш...

Тўғриси, сал ғалатироқ туюлади, менинг назаримда. Чунки уни ҳеч бир ўлчов ва қолипга солиб бўлмайди. Унинг ўзига хос мезонлари бор. Маънавият, аввало, ҳар биримизнинг инсонийлигимизни, қолаверса, руҳий қиёфамизни белгилайди. Ҳатто, айтиш мумкин, «саломалик»имиздан тортиб «хайр-хўш»имизгача маънавий дунёмизни кўрсатади.

Энди бевосита маънавий уйғонишга қайтайлик. Ватанимизнинг, қолаверса, халқимизнинг озод бўлганига етти йил бўлаяпти. Хўш, етти йил балки тарих учун бир лаҳзадир. Биз учун-чи? Ҳеч муболағасиз айтишим керак, асрларга татигулик йилларга тенг бўлди. Боисини қай бир мисол билан исботлайин? Худо насиб этса, ҳали Ўзбекистон бутун дунёни лол қолдиришига шубҳа йўқ. Лекин етти йиллик сабоқлар таҳлили шуни кўрсатаяптики, мамлакатимиз катта синовдан муваффақиятли ўтди. Расман мустақил бўлган давлат фуқаролари бугунги кунда руҳан ҳам озоддирлар. Айниқса, уларнинг тафаккурида уйғониш ғоят сезилиб қолди. Кечаги одамларнинг ўлчови билан бугунгиларнинг кескин фарқланадиган жиҳатлари кўп.

Шу ўринда бир ҳикмат келтирмоғим жоиздир. Машҳур авлиёлардан бири ҳазрати шайх Аҳмад Масруқда шундай сўзлар бор: «Маърифат дарахтини фикрат суви билан суғормоқ, ғафлат дарахтини эса бедорлик суви билан суғормоқ, тавба дарахтини эса пушаймонлик суви билан суғормоқ керакдир». Бундан англанадиган ҳақиқат битта: у ҳам бўлса, ўзлигимизни танимоқдир. Ўзлигини таниган одам Ватанини, миллатини, халқини танийди. Мен Ўзбекистонимизда амалга ошаётган юксалишларни кўриб, кузатиб шундай хулосага келдим: бизнинг озод ва обод Ватанимизда ўсаётган Маърифат дарахти эндигина етти ёшни тўлдираяпти. Ҳали қаддини тиклаётган бу дарахт кун сайин, лаҳза сайин улканлашаяпти. Ҳатто, аллақачон мевалар ҳам бера бошлади.

Мен «Таълим тўғрисида»ги Қонунни ҳамда Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастурни синчковлик билан ўқиб, бошим осмонга етди. Негаки, уларда жуда катта, оламшумул вазифалар, истиқболли режалар бор. Айниқса, дунёнинг ривожланган давлатлари тажрибаси билан тенглашадиган бу дастурий ҳужжатлар таълим соҳасида бутунлай янгича йўллар изланаётганлигини кўрсатади. Ва ўз навбатида эртанги кунга бўлган умидимизни нурлантиради.

Дарвоқе, йиллар ўлчовли, лаҳзалар белгили. Лекин маърифат нурларини ҳеч бир ўлчовга сиғдириб бўлмайди. Улар бизларни яхшиликка, ёруғликка элтади.

Давлатали МУСАЕВ,
Тошкент кооператив тижорат коллежи директори, доцент.

ТАФАККУР ЖИЛОЛАРИ

ФАСЛ

Буюрдики: Севилган киши гўзалдир. Аксинча, бўлмайди. Яъни ҳамма гўзаллар-да севилавермайди ва севилиши шарт ҳам эмас. Гўзаллик севимлиликнинг бир жузъидир. Севимли бўлмоқ аслдир. Бу бўлгандан кейин гўзаллик ҳам мавжуддир. Ҳар бир нарсанинг жузъи (қисми) кулли (бутуни)дан айри бўлолмайди, улар биргадир, яъни қисм бутун биландир. Мажнуннинг замонида ҳам гўзаллар бор эди ва улар Лайлидан ҳуснлироқ эди. Бироқ Мажнун уларни севмади. Унга: «Лайлидан гўзалроқларини сенга кўрсатайлик, берайлик» дедилар. Мажнун эса: «Мен Лайлининг суратини севганим йўқ ва у кўринишидангина иборат эмас. Лайли менинг қўлимда бир қадаҳ кабидир. Мен бу қадаҳдан шароб ичаяпман, чунки мен шаробга ошиқман. Сизнинг кўзингиз фақат қадаҳда, ичидагидан хабарингиз йўқ, ғофилсиз» — деди. Менинг қўлимга олтин безакли бир қадаҳ тутқазсалару, ичидаги нарса шаробдан бошқа нарса бўлса, бунинг нима фойдаси бор? Мен учун шароб тўла эски ва синиқ бир идиш олтин безакли бу ва бунинг каби юзта қадаҳдан яхшироқдир. Қадаҳдаги шаробнинг мазасини билиш учун ишқ ва шавқ керак бўлади. Чунончи, ўн кундан бери ҳеч нарса емаган оч билан кунда беш маҳал овқатланиб юрган тўқнинг нонга қарашлари бир хил эмас. Чунки тўқ ноннинг суратинигина кўрса, оч унинг сийратини (моҳиятини) кўради. Нон қадаҳ бўлса, мазаси қадаҳдаги шароб кабидир. Бироқ шароб фақат иштаҳаси ва шавқи билан кўзгагина кўринади. Сен ҳам ўзингда иштаҳа ва шавқ ҳосил этки, фақат суратни эмас, балки сийратни ҳам кўргайсан. Бундай одамларнинг сурати қадаҳларга ўхшайди, илм ва билимлари эса ана шу қадаҳларга солинган нақшлар кабидир. Қадаҳ синиши билан нақшлардан асар ҳам қолмайди. Демак, қиёмат қадаҳ сингари бўлган вужудлардаги шаробдадир ва бу шаробни ичган киши унинг ўлмас яхши нарса эканлигини билади.

Мавлоно Жалолиддин РУМИЙ.

Мўъжиза

АСРНИ ҚАРИТГАН АЙВОН

Виқорли тоғлар қўйнидан отилиб чиқаётган булоқнинг зилол сувларидан ўз ташналигини қондирган одам унинг бу ерда қачон ва қандай пайдо бўлиб қолгани ҳақида бош қотирмаса керак. Бироқ ана шундай улуғвор тоғу тошлар оралиғида жойлашган сўлим бир гўшада бунёд этилган ҳар қандай иншоот диққатингизни тортмай қолмайди. Айниқса унинг ёши бир асрдан ошган бўлса...

Пойтахтдан қирқ чақиримлар чамаси юрсангиз шаҳарга ўрганган кўзларингиз бутунлай бошқа манзарани кўради. Энди осмонўпар бинолар ўрнига чўққиларида булутни кўтариб турган азим тоғлар, сўлим хиёбонлар эмас, бир-бирига уланиб кетган олмазор боғлару қирларга ўрлаб кетган узумзорлар диққатингизни тортади...

Тошкент вилоятининг Паркент тумани ҳудудидан бошланган бу манзара Заркент қишлоғига бориб янада гўзаллашади. Бир неча сония олдин ҳайрат тўла кўзларингизни тиккан тоғлар энди сизнинг пойингизда. Фалакка қадалган чўққилар сизни унсизгина ёнига чорлайди. Сиз эса бири-биридан ҳайбатли, бири-биридан фусункор бу чўққиларнинг қай бирига кўтарилишни ҳал қилолмай, водийда ястаниб ётган ўрмонга юзланасиз...

Ўзига хос ўрмонни эслатадиган бу боғда унмаган дарахтнинг, битмаган бутанинг ўзи йўқ. Асрларнинг асов шамолларига мардона кўкрак кериб турган минг йиллик арчадан тортиб бутасимон дарахтларгача, ёввойи узуму олмалардан то тоғолчагача — ҳамма-ҳаммаси сизни мезбонлардек кутиб олишга тайёр...

Қизиқишларингиз чегара билмай олдинга интиларкансиз, боғ-ўрмоннинг энг сўлим жойида жойлашган айвон бир ҳайратингизга ўн ҳайрат қўшади. Айвон пештоқига осиб қўйилган лавҳадаги «Бу шийпон Бухорои Шарифдан келган уста-наққош Абдул Мажид Хонқорахон томонидан 1892 йилда қурилган» деган ёзувни ўқиб кўзларингизга ишонмайсиз...

Тўғри, шаҳри азимда бундан бир неча баробар узоқроқ яшаган бинолар бор. Аммо улар аллақачоноқ давлат назоратига олинган, вақти-вақти билан таъмирлаб турилади. Бу айвон эса... очиқ табиат қўйнида, аёвсиз шамоллар, изғиринбўронлар, тинимсиз ёғиб турган ёмғиру қорларга дош бериб ёлғиз ўзи юз йилдан ошиқ яшаб қўйибди. Бунинг устига ташқари томондан етган баъзи бир шикастларни эътиборга олмаганда худди куни кеча қурилгандай турибди...

Айвон пештоқига айланасига ишланган шакллар уйғунлиги, бу шакллар ичкарисига чизилган гулларнинг ранго-ранглиги, нақшу нигорларнинг нафислиги ҳар қандай одамни ҳам лол қолдиради. Айниқса, ишланганига бир асрдан ошган бўлса ҳам бирорта бўёқнинг кўчиб кетиши у ёқда турсин, ҳатто ўз рангини ўзгартирмаганини кўриб кўзларингизга ишонмайсиз. Нақшларнинг ажиб товланиши, гулларнинг нафис рақсидан қониб-қонмаган кўзларингиз пештоқ ёнбошига арабий имлода битилган «Наққош-уста Абдул Мажид Хонқорахон, 1892 йил» ёзувини ўқиркан, шубҳага ўрин қолмайди. Чинданам бу айвоннинг қурилганига бир юзу олти йил бўлибди...

Аммо у ҳали ёшини тан олгиси йўқ. Ўз нафосатини, бутун гўзаллигини йўқотмаган бу айвон ҳали яна кўплаб юракларда ҳаяжон, кўзларда ҳайрат уйғотишига ишонгимиз келади...

Темир ҚУРБОН,
«Олтин мерос» Халқаро хайрия жамғармаси халқ амалий санъати бўлимининг етакчи мутахассиси.

Ўзбекчилик

«СЕН» ҲАМ, «СИЗ» ҲАМ БИР ОҒИЗДАН

Кундалик турмушимизда, кишилар ўртасидаги муомалада «сен» ва «сиз»чалик кўп ишлатиладиган сўз топилмаса керак. Ҳар куни эрта тонгдан уйқуга қадар ҳар биримиз бу сўзларни такрор ва такрор ишлатамиз.

Баъзан «сен» ва «сиз»нинг ўз ўрнида ишлатилмаганидан даҳанаки «жанг»лар ҳам чиқиб туради:

— Мени «сен»лама, сендан ёшим катта.

— Сен «сиз» дейишга арзимайсан! — деган гапларни кўп эшитамиз.

Ёки яқин муомаладагиларнинг кутилмаганда «сиз»дан «сен»га ўтиши суҳбатдошини ноқулай аҳволга солиб қўйиши ҳам мумкин. Бу ҳол улар ўртасидаги илиқ муомаланинг дарз кетганлигидан гувоҳдир. Гоҳо оила қургунча бўлажак куёв бола ўз қайлиғини «сиз»лаб, бироз ўтгач, «сен»га ўтиши ҳам яхши ҳол эмас.

Халқимизда «яхши гап билан илон инидан, ёмон гап билан мусулмон динидан чиқибди», деган ажиб нақл бор. Европа халқларидаги сингари фарзанд ота-онага «сен» деб мурожаат қилсин-чи қани?! Буни ҳар қандай ўзбек ота-она кўтаролмаса керак.

Лекин ота-оналар ўз фарзандларини «сен»лаши одат тусига кирган. Фақат Фарғона водийсида ўзининг боласини ҳам «сиз»лаш одати бор. Бу ибратли фазилат. Устоз ўз талабаларига «сиз»лаб мурожаат қилса, бу муомала маданияти унга нисбатан ҳурмат-эҳтиром руҳини уйғотади. «Сен»лашиб сўзлашадиган ўртоқларнинг кўпчилик ўртасида, жамоада бир-бирини «сиз»лагани маъқул, тор доирада ўзлари билади...

Мансабга кўтарилган кишининг илгари «сиз»лашиб юрган ўз дўстига нисбатан «сен»га ўтиши ҳам маданиятлилик аломати эмас. Айниқса, «сен» кишилик олмошининг ҳақоратомуз «сен»га ўтиши жуда кўнгилсиз ҳолдир.

Кўриниб турибдики, ҳаётда «сен»нинг ҳам, «сиз»нинг ҳам ўз ўрни бор. Фақат хушмуомалаликни йўқотмасдан, уларни қай вазиятда, кимга нисбатан ва қандай оҳангда айтишга кўп нарса боғлиқ. Ҳар қандай ҳолатда ҳам биз шарқона одоб-ахлоқни, ҳурматни унутмаслигимиз, айниқса, халқимизнинг «Сен ҳам, сиз ҳам бир оғиздан чиқади» деган нақлини унутмаслигимиз зарур.

Нормўмин ОЧИЛОВ.

АКС

ТАРИХИЙ ОНГ НИМА УЧУН КЕРАК?

САДО

(Давоми. Боши 1-бетда).

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Тарих институтида бутун дунёга машҳур Кушон давлати, Амир Темур салтанати тарихи каби улкан аҳамиятли ўтмиш воқеаларини ўз ичига олган кўп асрли тарих ҳам бир бўлимга, «Ўрта Осиёнинг Россияга ихтиёрий қўшилиши» деб аталган мустамлака даври ҳам бир бўлимга жо бўлди. Айни пайтда совет даври тарихи институтнинг беш (!) бўлимида муфассал ўрганилди. «Ишчи синфи тарихи», «Колхоз-совхоз қурилиши» каби бўлимларнинг мавжуд бўлгани ҳозирги кунда ҳатто кулгили туюлади. Яккаю ягона «қадимги» бўлим унга асос солган атоқли олим, академик Яҳё Ғуломов вафотидан сўнг тарқатиб юборилди. Ахир, бўлим учун шарқ тилларини пухта эгаллаган, ўрта аср қўлёзмаларини бемалол ўқиб, тадқиқ эта оладиган билимдон мутахассисларни ахтариб топиш Яҳё ака учун қанчалик куч-ғайрат талаб этган эди! Бундай ўзбошимча қарорларнинг салбий оқибатлари ҳозиргача сезилади: ўрта асрлар тарихи фани кадрлар тақчиллиги билан «касалланган», бу давр бўйича зарур тадқиқотлар ҳали ҳам етишмайди. Тарих ҳақиқатидан узоқлашиш, уни бузиб кўрсатиш туфайли юзага келган улкан йўқотишлар шулардан очиқ-ойдин кўриниб турибди.

Албатта, шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, Ўзбекистоннинг тўлиқ мустақилликка эришиши Ватанимизнинг кўп асрлик тарихининг барча даврларини тўлақонли ва объектив ўрганиш учун кенг имкониятлар яратди. Ўтган етти йил мобайнида кўпгина тарихий муаммолар, хусусан Ўрта Осиё хонликларининг Россия томонидан босиб олиниши, чор ҳокимияти ва совет ҳукуматининг мустамлака сиёсати тарихи кўриб чиқилди, ниҳоят XIX аср охири — XX аср бошлари жадидчилик ҳаракати ўзининг чинакам баҳосини олди. Амир Темур ва Темурийлар даври тарихи ҳам ўз асл баҳосини топди.

Мавжуд адабиётларни чуқур таҳлил этиш орқали бизнинг тарих босқичлари, йўл қўйилган хатоликлар, камчиликларни излаб топиш ва шу билан биргаликда келгуси тадқиқотлар учун фойдали тажрибаларни умумлаштиришга даъват этилган тарихшунослик (историография) вазифалари бутунлай янгича қўйилмоқда. Бироқ кўплаб ҳал этилмаган масалаларнинг йиғилиб қолиши шу билан изоҳланадики, тарих фани тубдан қайта идрок қилинишига муҳтож.

Ҳозирда янги шароит юзага келди. Ўзбекистон мустақил давлат бўлди, табиийки, бундай давлатнинг тўлақонли ҳаққоний тарихи бўлмоғи лозим. Шу боис, мамлакатимиз Президентининг ўзбек давлатчилиги, ўзбек халқининг этногенези ҳақидаги тарихий тадқиқотлар ва, умуман, Ўзбекистон тарихининг янги концепцияси йўқлиги борасидаги қайғуришлари тушунарли. Тарихчиларда давлат қурилишининг умумий жараёнларида тарих фанининг ўрнига оид аниқ бир қарашлар ва уларнинг таърифлари ҳозиргача йўқ. Тарих фани назарияси, методология ва фалсафаси яратилмади. Буларга эса эҳтиёж жуда кучли.

Мамлакат Президентининг биринчи чақириқ Олий Мажлис сессиясидаги (1998 йил 30 апрель — 1 май) чиқиши, «Тафаккур» журнали бош муҳаррири саволларига берган жавоблари, тарихчи олимлар ва журналистлар билан учрашувдаги нутқи ва бошқа чиқишларида маънавият, дин, тарих фани ва уларнинг жамият ҳаётидаги ўрнига нисбатан давлат раҳбари сифатидаги аниқ қарашлари ўз ифодасини топган. Уларда тарих, мафкура ва маънавият бир-бири билан чамбарчас боғлиқ, деган фикр мавжуд. Чунки, ғоясиз, эътиқодсиз инсон — инсон деган улуғ номга муносиб эмас. Ҳар бир одам ўз-ўзига: мен кимман, қаердан келиб чиққанман, нима учун яшаяпман, деган саволларни бермоғи лозим. Инсон бу дунёда яшаётган экан, унинг фаолияти мафкурадан озод бўлолмайди. Тарихни билиш ёки билмаслик мафкурани шакллантиришга таъсир этиши ҳақида гувоҳлик берувчи кўплаб мисоллар мавжуд.

Коммунистик тузум жон талвасасига тушган ва мустақиллигимиз арафасидаги йилларда дунёвий давлат мафкурасини диний ақидалар билан янглиш ёки онгли равишда алмаштиришга уринишлар бўлганди. Бу борада оммавий ахборот воситаларида фаол чиққан публицистларни бир эсланг, бозорлар ва кўча ёймачиларида тўлиб-тошган кўплаб арзон, муаллифсиз, диний мазмундаги рисолачалару масжидларда тушунарсиз, гўёки қуръоний жумлаларни тўкиб-сочган, бироқ «ўз» динига аниқ-тиниқ чақирган кишиларни ҳам бир эсланг! Натижада оддий одамларда дунёвий давлат мафкураси билан тарихий руҳоний-диний мерос ўртасидаги фарқ, чегара чалкашиб кетди. Охир-оқибатда, бундай жараёнлар давлатчилигимиз учун оғир оқибатларга — эркинлик ва қонунчилик тушунчаларини масъулиятсизларча бузиш, яъни эркинлик тушунчаси остида қонунсизликка йўл қўйилишига олиб келган бўлур эди. Тарихчилар ўтмишга баҳо беришда имиллашди ва кишилардаги тарихий онг бадиий асарлар, диний-маиший адабиёт билан озиқланди. Бунинг оқибатида, айрим кишиларнинг, у ёки бу сабабларга кўра, турли «янги русмли» руҳоний-диний таълимотлар, хусусан ваҳҳобийлик таъсирига тушиб қолиши ҳоллари юз берди. Ташқи жиҳатдан анча беозор кўринган кришнаизмдан то тажовузкор ваҳҳобийликка қадар, бундай таълимотлар асосида қаттиққўл мафкуравий кўрсатмалар ётади. Агар ҳамма ўз тарихий илдизлари, ўз Ватани анъаналари, аждодлари маданиятини билганида, бизга бегона мафкурани тарғиб этаётганлар амрига жамиятимизнинг айрим аъзолари қулоқ тутган бўлурмиди? Руҳоний-диний анъаналар ва тарихимиз билан боғлиқ биргина мисолни келтирамиз. Буюк муҳаддис олим, бобокалонимиз Ҳаким ат-Термизий IX асрда ислом оламида биринчи бўлиб авлиёлик мартабасининг қонунийлигини асослаб берди. У авлиёлик ҳуқуқини худонинг элчиси — расули ва пайғамбарлари бўлмиш анбиёлар билан тенглаштирди. Олим мукаммал одам — «комили инсон» тушунчасини ишлаб чиқди. Абу ал-Ваҳҳоб таълимотининг асосий таркибий қисми эса авлиёликка қарши курашдир. XVIII асрда араб ярим оролида юзага келган бу таълимотни деб биз ўзимизнинг бутун тарихимиз, кўп асрли маданиятимиздан воз кечишимиз керакми? Ахир, комил инсонлар — ўз ҳаёти ва фаолияти билан бошқа кишиларга ибрат бўлиш ва эътиқод қўйишга мисол бўладиган зотлар Ватанимиз тарихида озмунчами! Аҳмад Яссавий, Нажмиддин Кубро, Абдулҳолиқ Ғиждувоний, Баҳоуддин Нақшбанд, Хўжа Аҳрор ва бошқалар халқимиз тарихига валий сифатида кирганлар. Уларнинг номи ва фаолияти шунчаки ўтмиш саҳифалари эмас. Улар мустақил давлат шароитида яшаётган янги авлодлар тарбиясига хизмат қилувчи ўтмиш маданиятимиз, миллий мафкурамизнинг узвий таркибий қисмидир.

Дунёда ўзини мафкурадан озод деб ҳисобловчи одамлар ҳам бор. Бироқ айнан шундай фикрнинг ўзи бетакрор бир мафкурадир. Кишилар маънавиятини шакллантиришга тарихчидан бошқа ким ёрдам беради? Ким бўлганимизни ундан бошқа ким тушунтиради, қаердан келиб чиққанимизу қандай маънавий бой бўлганимизни ким таҳлил этиб беради? Буларнинг барчасини билиш, ўз халқи ва мамлакатини исталган жойда ва исталган даражада таништира олиш уқуви, бу — тарихий онгдир. АҚШда фуқаролик ҳуқуқини олиш учун ҳар бир киши давлат тили, мамлакат Конституцияси, ҳуқуқи ва тарихини билиш бўйича давлат имтиҳони топшириши кўпчиликка маълумми? Халқаро ҳуқуқ амалиётидан кўриб турибмизки, ўз тарихини билган кишигина мамлакат фуқароси, деб ҳисобланиши мумкин. Бироқ фуқаролардан тарихий билимни талаб этиш учун тарихчилар биринчи навбатда, ўзлари ўтмишга нисбатан аниқ муносабатга эга бўлиши ва фаннинг тартибли тизимини жой-жойига қўймоғи лозим.

Бу соҳада тартибли деганда биз эрталаб ишга келиб, кечқурун уйга қайтиш, яъни меҳнат мажбуриятларини бажаришни эмас, балки тарих фани соҳасида бошқариш тузилмаларини такомиллаштириш, республика олий ўқув юртлари тарих факультетлари ва Фанлар академияси Тарих институти кучлари ва ўзаро таъсирини бирлаштириш, фанни ёш кадрлар билан таъминлашга даъват этилган маслаҳат органини ташкил этиш, ишлаб чиқилаётган мавзуларни танлашни мувофиқлаштиришни тушунамиз. Илмий ходимлар меҳнатининг сермаҳсуллиги кўп жиҳатдан меҳнатнинг такомиллашган тузилмасини ташкил этишга боғлиқ. Унинг ўзи юзаки ва адабий-илмий ўғрилик (плагиат)га асосланган тадқиқотларнинг нашр этилишига тўсқинлик қилмоғи лозим. Ҳеч кимга сир эмаски, янги тарихий тадқиқотлар тақчиллиги даврида тарихга бир ёқлама баҳолар берилган, бунинг устига, илгари бошқа олимлар тўплаган архив манбаалари асосида ёзилган китоб, дарсликлар пайдо бўлди. Мисол сифатида Ўзбекистоннинг совет даври тарихи бўйича ёзилган «Ватан тарихи» (иккинчи китоб) ўқув қўлланмасини келтириш мумкин (Муаллифлар Р. Шамсуддинов, Ш. Каримов). Унда нафақат методологик хатоларга йўл қўйилган, балки республиканинг таниқли давлат арбоби Ф. Хўжаев фаолияти мутлақо нотўғри, субъектив баҳоланган, таниқли олим Қори Ниёзийга нисбатан ҳақоратли жумлаларга йўл қўйилган. Айни пайтда, бегона материалдан фойдаланиш оқибатида жадидлар ва миллий-озодлик ҳаракатининг бошқа вакиллари исми-шарифларини бузиб ёзишга йўл қўйилган.

Маълумки, мана, 55 йил мобайнида фаолият кўрсатиб келаётган Фанлар академиясининг тарих институти илмий фаолиятда катта тажрибага эга. Бироқ бу тажриба ҳозирча жамият учун ишламаяпти. Айни пайтда замонавийлик унинг ижтимоий вазифасини фаоллаштиришни талаб этмоқда. Биқиқ ҳолда ишлаш вақти ўтди, яъни тарихчи ўз ҳолича бўлолмайди, жамиятдан ташқарида, ўзи учун ёзолмайди ва илмий амалини қилолмайди. Тарихий мавзуга оид улкан миқдордаги телекўрсатувлар ва радиоэшиттиришлар бу соҳадаги сўнгги янгиликлардан объектив фойдаланмаган ҳолда уюштирилган ва илмий маслаҳатчига эга эмас. Агар телевидение қудратли тарғибот куч экани ҳисобга олинса, маслаҳатчисиз иш тутган журналистлар ёрдамида омма онгига тўғри етказилмаётган тарих лавҳалари ноокилона натижалар бериши мумкин. Тарихчиларга адолатли айб қўйиш мумкинки, улар яқин ўтмишга қадар, журналист ва публицистлардан фарқли равишда, жамиятимиз эҳтиёжларига унчалик тез ҳозир жавоблик кўрсата олмадилар ва оммавий ахборот воситаларини ўқувчи, кўрувчи ёки тингловчи омма онгида ватан тарихининг турли масалалари бўйича баъзан мутлақо нотўғри фикр-мулоҳазалар ўрнашиб қолишига имкон бердилар. Эҳтимол, бу ишимизнинг ўзига хослиги оқибатидир, чунки тарихий ахборот турли материаллар, маълумотлар базаси ва манбаалар асосида қайта-қайта ва узоқ текширилади. Тадқиқотчи олимларнинг мулоҳаза ва хулосалари ҳар томонлама ўйлаб, босиқлик билан баён этилади.

Бироқ академик фаннинг тили оғирлиги, хулосаларнинг мураккаб баёни қийин қабул қилинади, бу эса тайёрланмаган оммавий ўқувчи ёки тингловчини лоқайд қолдиради. Республикамиз Президентининг олимлар номига айтган танқиди ҳаққоний асосли, тарихчи олимларимиз ўз фундаментал тадқиқотларини халққа яқинлаштиришга интилишлари керак. Тарихчи халқ онгига тарихий жараён ва воқеаларнинг тўғри етиб бориши масаласида бефарқ бўлолмайди. Тарихчи фақат тарихий ҳақиқатга асосланган ўз халқи қаҳрамонона ҳаётини тўғри баён этиш билангина тарихчи деган номга сазовор бўлиши мумкин. Улуғ маърифатпарвар, Туркистон жадидларининг раҳбарларидан бири Маҳмудхўжа Беҳбудий шундай ёзади: «Номаълум бир ривоят ила улуғ бир масала тарихин ҳал этмоқликни тарих ҳақинда жиноят санайдурлар» («Ойна», 1914, 19 июль). Бу айтилгандан шу маъно келиб чиқадики, тарихчи ёзгани учун ўз халқи олдида сиёсий масъулдир. Шу боис, тарихчининг маънавий қиёфаси мамлакат ва давлат олдида турган вазифаларга мувофиқ келмоғи лозим.

Ҳеч бир жамиятда фан мустақил, жамиятдан ажралган ҳолда бўла олмайди. У ҳам бошқа соҳалар каби жамиятда рўй бераётган воқеаларга боғлиқ бўлади. Давлатимиз мақомининг ўзгариши, раҳбарларнинг диққат-эътибори, халқнинг ўз ўтмишига қизиқиши тарих фанида қайта қуришни заруриятга айлантиради. Тарихий билим ўз-ўзи учун мақсад ёки тақинчоқ буюм эмас. Тарихни билиш бугунги кунда ижтимоий-иқтисодий жараёнларни тезлаштириш учун курашда муҳим воситадир. Шу муносабат билан тарихчиларнинг вазифаси алоҳида далил ва воқеаларни шунчаки қайд этиш эмас, балки тарихий жараён яхлитлиги диалектикасини идрок этишдир.

Бундан ташқари, миллий тарихимизнинг реал тикланиши фақат асл тарихий манбалар асосидагина амалга ошиши мумкин. Биз, тарихчилар учун бу — ўтмишнинг ёзма ёдгорликлари, турли архив материаллари ва ҳоказолардир. Президентимиз ўз нутқида тарихимизни ёзма манбалар асосида тиклашнинг муҳимлиги ва заруршлигини таъкидладилар. Ўзбекистондаги турли қўлёзма фондларида (масалан, бутун дунёга машҳур ЎзРФА Шарқшунослик институтининг Қўлёзмалар фондини эслайлик) эски ўзбек, форс, араб тилларидаги қўлёзма манбаларининг дунё миқёсида энг бой хазинасига эгамиз. Улар — бизнинг ўтмишимиз, аждодларимиз донишмандлиги, фахр ва шуҳратимиздир.

Тарихий ўтмишимизни тиклаш — улкан вазифа. У Ватан тарихининг кўпинча эски мафкурага мослаб ёзилган мавжуд версияларга қараб амалга оширилмайди, албатта. Ўзбекистон тарихига илгаригидек, Россия ёки совет давлати тарихи доирасида эмас, балки мустақил давлат тарихи сифатида, дунё тарихи контекстида қараш вақти келди.

Ёзма манбаларнинг холисона тадқиқоти мамлакатимизнинг реал тарихини яратишга имкон беради. Мағлубиятларнинг оғир замонларини ҳам, ғалабаларнинг шонли даврларини ҳам ҳаққоний кўрсатишга шароит бор. Бизни, охир-оқибатда, мустақилликка олиб келган барча нарсалар унинг мафкурасининг ажралмас қисмига айланмоқда.

Бу — мураккаб вазифа. Қўлёзмаларни ўқиш учун шарқ тилларинигина билиш камлик қилади. Дастхатлардаги кўплаб турли услублар, баъзан қўлёзма кўчирувчиларининг номукаммал дастхати замонавий тадқиқотчиларга кўплаб муаммоларни яратади. Бир қўлёзмани йиллаб ўрганиш ҳам мумкин — кўпгина тадқиқотчи-шарқшунослар фан тарихига фақат бир ёзма манба танқидий матнини тайёрлаб, нашр этган муаллиф сифатидагина кирган.

Республика Президенти Ватан тарихи олдига қўйган масъул вазифаларни ҳал этиш учун кенг дунёқарашли, Шарқ ва Оврўпо тилларини биладиган, жаҳон тарихидан яхши хабардор тарихчиларнинг янги авлодини тарбиялаб етиштириш талаб этилади.

Тарих фани ўтмиш меросини янги авлодларга тўлақонли етказиш билан уларнинг маънавий тарбиясига, комил инсонлар бўлиб етишувига ўз муносиб ҳиссасини қўшади.

Дилором АЛИМОВА,
ЎзР Фанлар академияси тарих институти бўлим мудири,
тарих фанлари доктори.

Элёр КАРИМОВ,
шу институт катта илмий ходими,
тарих фанлари номзоди.

«Булоқбоши ипаги» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти меҳнат унумдорлигини ошириш ва сифатли тола ишлаб чиқаришга алоҳида эътибор қаратмоқда. Корхонада йилига 300 тоннадан ортиқ ипак толаси тайёрланиб, истеъмолчиларга етказиляпти. Бундай натижага эришишда, табиийки, ўз ишининг усталари бўлган маҳоратли ишчилар катта улуш қўшишмоқда.

Насибахон Акбаровани ана шундай кишилар сирасига киритиш мумкин.

СУРАТДА: *Насибахон АКБАРОВА.*

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

ҚИСҚА САТРЛАРДА

ФИРМА БИЛАН ШАРТНОМА ИМЗОЛАНДИ

«Дўстликдон» ҳиссадорлик жамияти бошқаруви билан Германиянинг «Тиссен Хандель Берлцн ГМБХ» фирмаси ўртасида ўзаро ҳамкорлик юзасидан шартнома имзоланди.

Ушбу шартномага кўра ҳиссадорлик жамияти қошида соатига 200 килограмм макарон ҳамда печенье ишлаб чиқариш қувватига эга қўшма корхона барпо қилишга киришилди.

И. ЖОНУЗОҚОВ.

ИШБИЛАРМОНЛАР

Асака туманидаги «Ўзбекистон» қишлоғида истиқомат қилувчи Қодиржон ота Эргашев уйининг томидан ҳар йили 35 минг сўм даромад қилади. Қандай қилиб дейсизми? Айвон олдига экилган токни том устига ўрнатилган сўритокка тарайди. Шабададан, қуёшдан баҳра олиб етилган узум ортиқча касалланмайди, боз устига уйни ичи салқин туради.

Қаловини топиб қорни ҳам ёндирса бўлади, деганлари шудир-да.

О. ШОДМОНАЛИЕВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИДА

ЛОТИН АЛИФБОСИГА ЭЪТИБОР

(Давоми. Боши 1-бетда).

Текшириш натижалари шуни кўрсатдики, умумтаълим мактабларининг 1-5 синфларида ўқитиш тўлиқ лотин ёзувида олиб борилишига қарамай, ҳалигача Мусиқа (3-5 синфлар), Меҳнат (3-4 синфлар), Тасвирий санъат (3-4-5 синфлар) фанлари дарсликлари, бадиий ва оммабоп адабиётлар лотин алифбосида чоп этилмаган. Айниқса, лотин ёзувини мактабгача таълим муассасаларида ўргатишнинг илмий асослари пухта ишлаб чиқилишига эътибор зарур. Шуни ҳам айтиш керакки, мактабгача тарбия ёшидаги болалар ва умумтаълим мактаблари ўқувчиларининг ота-оналарини янги алифбога ўргатиш бўйича амалга оширилаётган ишлар ҳали етарли даражада эмас. Ўқиш қозоқ, қирғиз, қорақалпоқ, тожик ва туркман тилларида олиб борилаётган мактабларда давлат тилини бешинчи синфгача лотин ёзуви асосида ўргатиш учун бирон бир фандан янги алифбода дарслик чоп этилмаганлиги ачинарли холдир. Фақат, ўқиш рус тилида олиб бориладиган мактабларнинг 2-3 синфлари учун лотин ёзувида ўзбек тили дарслиги борлигини айтиб ўтиш мумкин, холос. Педагогика олий ва ўрта махсус ўқув муассасалари учун ҳам янги алифбода дарсликлар, қўлланмалар ва ўқув-услубий адабиётлар тайёрланмаган.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Узлуксиз таълим тизимини дарсликлар ва ўқув адабиётлари билан таъминлашни такомиллаштириш тўғрисида»ги 1998 йил 5 январь, 4 сонли қарорида 1998-99 ўқув йилидан бошлаб ўрта умумтаълим мактаблари, академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежлари ўқувчиларини дарсликлар билан таъминлашнинг пуллик шакли жорий қилиниши қайд этилган. Жумладан, мазкур қарорда барча мактабларнинг биринчи синф ўқувчилари, меҳрибонлик уйлари, ногирон болалар учун ихтисослаштирилган мактаблар ва мактаб интернат-ўқувчилари дарсликлар билан бепул таъминланиши белгилаб қўйилган. Аммо Тошкент шаҳрида ўтказилган текширишларда биринчи синф дарсликлари ва 1998 йилгача нашр қилинган 2-11 синф дарсликлари чакана савдода сотилаётганлиги аниқланди.

Хабарингиз бор, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси 1995 йил 6 майда қабул қилган Қонунга мувофиқ лотин ёзувига асосланган янги ўзбек алифбосига қатор ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилган эди. Лекин «Ўзкитобсавдотаъминот»га қарашли китоб дўконларида аввал нашр этилган, қонунда белгиланган тузатишлар киритилмаган алифбо асосида нашр этилган китоблар ҳанузгача сотилаяпти.

Янги алифбода нашр этилган дарсликларни ўқувчиларга етказиб бериш борасида бир қанча тадбирлар амалга оширилмоқда. Мактаб кутубхоналари қошида дарсликлар билан савдо қиладиган бўлимлар очилган, китобларни сотиш ишига тадбиркорлар ҳам жалб этилмоқда. Жойларда кам таъминланган оилаларнинг болаларини дарсликлар билан таъминлаш ишига ҳокимликлар ва хўжалик раҳбарлари маълум миқдорда маблағ ажратмоқдалар. Лекин амалга оширилаётган бу тадбирлар самараси ҳали етарли эмас. Шу йилнинг 25 июлига қадар «Ўқитувчи» нашриётида чоп этилган 500 миллион сўмлик дарсликнинг атиги 60 миллион сўмлиги сотилганлиги шундан далолат беради.

Мажлис қатнашчилари катта ёшдагиларга лотин алифбосини ўргатиш, лотин алифбосини тарғибот қилиш ишларига барча жамоаларни ва маҳаллалар фаолларини жалб этишга этибор қаратиш лозимлигини таъкидладилар.

Мажлисда Олий Мажлиснинг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси ушбу масала юзасидан қарор қабул қилиб, унда Халқ таълими вазирлиги ва Давлат матбуот қўмитаси ва уларнинг тизимларидаги ташкилотларда «Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги Қонуннинг ижросини тўла таъминлаш, унинг талабларини оғишмай бажариш борасида аниқ чора тадбирлар кўриш юзасидан вазифалар белгилади. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, тегишли ташкилотлар ва муассасаларга зарур чоралар кўриш, ушбу йўналишда ишларни кучайтириш тавсия этилди.

Мажлисда тегишли вазирликлар, мутасадди ташкилотлар раҳбарлари, мутахассислар, оммавий ахборот воситаларининг ходимлари иштирок этдилар.

Қўмита мажлисида Олий Мажлис раисининг ўринбосари А. Қосимов, Бош вазир ўринбосари Д. Ғуломова қатнашдилар.

Ойбек РАҲИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

SIEMENS
NIXDORF

қандай қилиб жаҳон бозорида пешқадам бўлади ?

Мана, бундай қилиб:

SIEMENS

Ўз мақсадига етиш, дунёдаги ахборот ва коммуникация техникалари (АКТ) етказиб берувчи энг йирик компания бўлиш учун — Siemens **1998 йил 1 октябрдан** бошлаб ўз ташкилотлари тизимини қайта кўриб чиқади. «АКТ га хизматлар кўрсатиш» (ахборот ва коммуникациялар мажмуи ечимлари) ва «Тармоқлар» (телефон тармоқлари, симсиз телефонлар ва маълумотларни узатиш тармоғи) секторларига "Маҳсулотлар" (телефонлар, симсиз телефонлар ва шахсий компьютерлар) сектори қўшилади.

Шундай қилиб, ахборот техникаси етказиб берувчи Европанинг энг йирик Siemens Nixdorf компанияси ахборот ва алоқалар соҳасида катта қувватга эга, ягона ҳисобланиб келинган,— бош корхона—Siemensнинг бир бўлаги бўлади.

Қўшимча маълумотлар учун телефонлар:
132-03-14, 40-67-50,
ёки 133-48-99, 133-47-99
("Хайтек" фирмаси Siemens Nixdorf компьютерларини сотиш бўйича ишончли ҳамкор)

Мардлар қўриқлайди Ватанни

Бугунги ҳикоямиз ажойиб инсонлар, мамлакатимизда барқарорликни сақлаш учун курашаётган тинчлик ва осойишталик посбонларининг айрим вакиллари, янаям аниқроғи, ҳарбий қисмлардаги ёш авлод ҳақида.

ҲАРБИЙЛИК ЎҒЛОНЛАРГА ЯРАШАДИ

БИРИНЧИ ҲИКОЯ

Эл орасида, кўча-кўйда, транспортда юрганда, "бир аёл бўлса шунчалик бўлади-да" йўсинидаги гап-сўзларни кўп эшитгансиз. Ҳарбий қисмда бўлиб, у ердаги хизмат ва ҳаёт билан танишар эканмиз, Дилафруз Қодированинг ҳаракатларини кузатиб юқоридаги фикрлар бизнинг ҳам хаёлимизда чарх ургандай бўлди.

Дилафрузларнинг уйи ҳарбий қисмнинг ёнгинасида жойлашган. Хоҳлайдими, йўқми унинг нигоҳи сафда шахдам қадам ташлаб қўшиқ куйлаётган ёхуд турфа жанговар машқлар бажараётган аскарларга тушар, қалбининг туб-тубида ҳарбийликка қандайдир ҳавас куртаклари униб чиқаётганга ўхшарди. Буёғини сўрасангиз, Қодировлар оиласини ҳарбийлар оиласи деб қўя қолиш осон. Чунки Дилафрузнинг акалари — Бахтиёр синовчи-учувчи, Аваз — назоратчи, ҳатто поччаси Акром ҳам ҳарбийликнинг нонини еб юрганлардан.

Ёшликдаги ҳавас куртаклари боисми ёки акаларининг ҳарбийлиги сабабми билим юртини тугатгач, Дилафруз туман мудофаа ишлари бўлимида фаолият кўрсата бошлади. Бу ерда бир-икки йил тажриба орттиргач, янада қайноқ ҳаёт — ҳарбий қисмга иш юритувчи бўлиб қабул қилинди.

— Дастлаб анча қийин бўлди, — дейди Дилафруз биз билан суҳбатда, — эркаклар орасида ўзимни ноқулай сезардим. Аммо вақт ўтиши билан кўникиб кетдим. Рота командири, катта лейтенант Ўктам Мавлонов, лейтенант Тоҳир Вафоевларнинг менга ҳамма шароитларни яратиб бериш учун қилган ҳаракатлари, соҳага бўлган қизиқишим барча қийинчиликларни енгиб ўтишимга ёрдам берди. Эндиликда бошқа соҳада ишлашимни тасаввур ҳам қила олмайман. Ҳарбий ҳаёт бугун мени ўзига бутунлай мафтун этган.

Дилафрузнинг гапларини тинглаб, сафда шахдам қадам ташлаганини кўриб, қойил қоласиз. Бундан чиқадиган хулоса аниқ: бурчга садоқат бу энг аввало Ватан фахри, Миллат кўрки, оташнафас, шерюрак бўлиш билан баробардир.

ИККИНЧИ ҲИКОЯ

— Ҳарбий хизматдан кейин, яна шу соҳага «Н»-қисмга ишга келдим,- дейди Бахтиёржон Ниёзоа, - биласизми, инсонни ҳаёт сўқмоғига бошлайдиган қандайдир туртки ёки кишининг вужудида ялқовликка дахлдор ялқовликка дахлдор аллақандай эҳтиёж бўлар экан. Муҳими, мазкур эҳтиёжни вақтида сеза олишингизда. Агар фурсатни қўлдан бермасангиз ҳаёт йўлида адашмайсиз...

Эндигина йигирма беш ёшни қарши олаётган йигитнинг ушбу фикрлари ҳар биримизнинг умр йўлимизда ўз аксини топаётганлигини билamiz. Қисм командирлигининг Бахтиёрни тарбиявий ишлар билан шуғулланувчи гуруҳга киритишига ҳам ана шундай ўткир фикрлари сабаб бўлганлиги тайин.

Биз бугун шахсий таркибнинг жанговар шайлиги ҳақида кўп гапираяпмиз. Аммо ҳарбийлар қалбида биринчи галда юксак туйғуларни шакллантирмасдан, дунёқарашини кенгайтирмасдан, ижтимоий-сиёсий тайёргарлигини оширмасдан туриб бирор-бир ижобий натижага эришиб бўлмаслиги ҳеч кимга сир эмас. Тинчлик ва осойишталик посбонларининг ёш авлоди кўнглидаги бундай теран, уйғоқ фикрларнинг мавжудлиги эртанги нурли кунимиздан дарак бериши шубҳасиз.

УЧИНЧИ ҲИКОЯ

Акбар Тўқов Когондаги кўп болали оилалардан бирида туғилиб ўсди. Беғубор болаликдан кўнглига туккан фазилатлари — қўрқмаслик, ботирлик, жасурлик, эпчиллик. Йигит киши аввало мана шу ҳислатларга эга бўлиши керак, деб ҳисоблайди у. Ҳарбий қисмга ишга келгач, устози — кўп йиллардан бери шу соҳада ишлаб келаётган катта прапоршик Қобил Боймуродовдан назоратчилик сир-синоатларини ўргана бошлади. Акбарнинг келгуси ниятлари ҳақида сўраганимизда у Тошкент Олий ҳарбий техника билим юртида таълим олиб, яна қадрдон ҳарбий қисмига қайтиш орзуси борлигини айтди. Айни пайтда А. Тўқов бир ҳафта 8 дан 18 гача кундузги сменада ишласа, навбатдаги ҳафтада соат 18 дан 8 гача тунги сменада кечаларни бедор ўтказади. — Уйқусизлик қийинчилик туғдирмайдими? — сўрадик ундан.

— Асло. Биринчидан инсон бунга кўникиб кетади, иккинчидан Ватан учун нафақат ҳафта, балки ойлаб кечаларни бедор ўтказиш қандай бахт. Учинчидан, биз ҳар қандай шароитда хизмат қилишга қасамёд қилганмиз. Қасамёдга, Ватанга садоқат эр йигитнинг орномуси ҳисобланади. Арслон изидан, йигит сўзидан қайтмас, деб бекорга айтмаганлар...

... Айтгандай, тез орада Акбар уйланмоқчи экан. Суҳбатимиз сўнггида севган қизи билан бўладиган бахт тўйларига таклиф этишни ҳам унутмади.

ХУЛОСА

Китобда ўқиганим бор, «Тарихни қуёшга ўхшатадилар. Бу рост гап. Унга қараб юрсанг, йўлинг порлоқ, кўзларинг нурафшон бўлади. Унга орқа ўгирсанг соянгни кўрасан, холос». Биз ҳам мустақиллик қуёши нурлари остида порлоқ келажак сари қадам ташламоқдамиз. Демак, юзимиз ёруғ, эртамиз нурафшон бўлиши шубҳасиздир. Зеро, ёш дўстларимизнинг мулоҳазали фикрлари бунга тўла асос бўла олади. Эътибор берган бўлсангиз уларнинг ёши 20-25 атрофида. Айнан улар билан суҳбат қуриб фикрларини билишимиздан ҳам мақсад бор. Келажак - ёшлар қўлида. Ватан дахлсизлиги, юрт осойишталигини сақлашдек шарафли ишга уларнинг қанчалик тайёрлиги эртанги кун тақдирини белгилайди. Илло, олтин камар бўғинларидан биттаси дарз кетса ҳам унинг жипслиги, мустаҳкамлигига путур етади. Юқоридаги каби оташюрак юрт фарзандларининг борлиги эса, бўғинларнинг қанчалик пишиқ эканлигидан далолат беради.

Нормурод МУСОМОВ,
"Халқ сўзи" мухбири.
Озод РАЖАБОВ,
Ўзбекистон Республикаси ИИВ ИҚБ матбуот хизмати ходими.

ЎЗБЕК ФИЛЬМЛАРИ ФЕСТИВАЛИ

«Ўзбеккино" давлат акционерлик компанияси Бухоро вилоят ҳокимлиги билан биргаликда ўзбек фильмлари фестивалини ўтказади. Мустақиллигимизнинг етти йиллигига бағишланган бу тадбирда таниқли кино ижодкорлари - режиссёрлар, актёрлар, сценарий муаллифлари, операторлар иштирок этади.

Фестиваль кунлари Бухоро шаҳри ва вилоят туманларида ўзбек киночилари яратган "Ўткан кунлар", "Буюк Амир Темур", "Марғиёна", "Пиёда", "Яратганга шукур" бадиий фильмлари, Ўзбекистоннинг мустақиллик йилларида эришган ютуқларни акс эттирувчи илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар, шунингдек, мультфильмлар намойиш этилади.

М.ОДИЛОВА.
(ЎзА)

СУЯНЧ ТОҒЛАРИМИЗ «СИЗСИЗ, ЙИГИТЛАР!»

Эр йигит Ватан посбони, юрт таянчи, эл ишончидир. Эҳтимол. йигитларимизни суянч тоғларига қиёслашимизнинг сабаби ҳам шундадир.

«Н»-ҳарбий қисмда Тошкент Давлат техника университети талабалари – бўлажак зобитларнинг махсус ўқуви ташкил этилган. Университетнинг ҳарбий тайёргарлик кафедраси мудири, полковник Воҳид Султонхўжаев раҳбарлигида ўтаётган ушбу ўқув машғулотларида талаба-зобитлар турли дарсликларни ўқиш-ўрганиш билан бирга амалий тайёргарлик, замонавий ҳарбий техникаларни созлаш вазифаларини ҳам бажармоқдалар.

СУРАТЛАРДА: *ҳарбий қасамёд қабул қилинаётган пайт; оддий аскар Равшан Суннатуллаевнинг ота-оналари фарзандларини қасамёди билан қутлаётган онлари акс эттирилган; майор Фосиқ Раҳмонқуловнинг машғулотлари барчага бирдай манзур.*

Р. НУРИДДИНОВ (ЎзА) олган суратлар.

XXI аср Ўзбекистон ёшлари

ИСТИҚЛОЛ ҲАҚИДА СЎЗ

Мамлакатимизда мустақиллигимизнинг етти йиллигига қизғин тайёргарлик кўрилмоқда. Шу қисқа фурсатда нафақат ижтимоий-иқтисодий соҳада, балки одамларимиз онги ва тафаккурида ҳам катта ўзгаришлар юз берди. Бу ўзгаришлар кундалик ҳаётимизда, мақсад ва интилишларимизда, руҳиятимизда ўз аксини топмоқда. ЎзА мухбири бир гуруҳ иқтидорли, ишбилармон ёшлар билан учрашиб, уларнинг мамлакатимизнинг бугуни ва эртаси ҳақидаги дил сўзларини ёзиб олди:

Шавкат Очилов, Истамбул Университети талабаси:

— Она юрт соғинчини, меҳрини Ватандан узоқда юрганингда ҳис қилар экансан. Буни мен Туркиянинг Истамбул Университетига ўқишга киргандан сўнг аниқ сездим. Собиқ тузум даврида республикадан ташқарига чиқа олмаган ёшларимиз бугун хорижда ўқиб дунёни танимоқда. Мен ҳам ана шундай бахтга муяссар бўлган ёшлардanman. Истамбул Университетида иқтисод бўйича таълим олаяпман. Худо хоҳласа, яна икки йилдан сўнг жонажон юртимга келиб сидқидилдан хизмат қилмоқчиман. Биз хорижда бўлсак-да, ҳар дақиқада давлатимизнинг ёрдамини ҳис этиб турибмиз, кундалик газеталар орқали Ўзбекистонда ислоҳотларнинг боришидан хабардор бўлиб бормоқдамиз. Истамбулда миллий байрамларимизни нишонлаш билан бирга, турк биродарларимизни ўзбек халқи маданияти, анъаналари, урф-одатлари билан таништириб бормоқдамиз. Менинг фикримча, ўзбек ёшларининг ривожланган мамлакатларга бориб таҳсил олишлари, уларнинг илғор тажрибаларини ўрганишлари, она юртимизнинг тараққиёт, буюк келажак сари одимларини янада жадаллаштиради.

Шавқиддин Жамолов, Навоий шаҳар "Шамс-Навоий" фирмаси бош директори, ёш тадбиркор:

— Мустақиллик туфайли мамлакатимизда тадбиркорликка кенг йўл очилди. Кўплаб ишбилармонлар қатори мен ҳам фирма ташкил қилдим. Мақсадим ёшлик ғайратимни ишга солиб юртимиз ривожига ҳисса қўшишдир. Ўтган йили Япониянинг "Коника" фирмасидан 72 минг АҚШ долларига фотолабораторийя сотиб олдик. Ҳозирги кунда фирмамиз маиший хизмат кўрсатиш, дори-дармон, кондитер маҳсулотлари, музқаймоқ, макарон ишлаб чиқариш ва сотиш билан шуғулланади. Корхонамизга чет эл технологиясини ўрнатишимиз иш унумини оширишда катта омил бўлди. Бинобарин, биз ёшларнинг Ватан истиқболи учун бор куч-ғайратимизни сарфлаб ишлайдиган замон келди.

Ёрқул УМАР,
ЎзА мухбири.

"ҲУҚУҚ ВА БУРЧ" ТАНЛОВИГА МАРҲАМАТ!

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди ҳамда Ўзбекистон Республикаси Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси ҳуқуқий мавзуда ижод қилувчи журналистлар ва таҳририятлар учун хўжалик қонунчилигини кенг ва таъсирчан тарғиб қилиш бўйича энг яхши матбуот материалларининг "Ҳуқуқ ва бурч" танловини эълон қилади.

Танловга тақдим этиладиган телекўрсатув, радиоэшиттириш, газета ва журнал материалларида хўжалик қонунчилиги соҳасидаги ҳуқуқий билимлар кенг тарғиб ва ташвиқ этилиши, хўжалик судлари фаолияти ёритилиши, мазмунан чуқур ва маърифий-ҳуқуқий жиҳатдан юқори савияда бўлиши талаб қилинади.

Танловда республика ҳудудида фаолият кўрсатаётган барча нашрлар, республика ва маҳаллий телерадиокомпаниялар, журналистлар, юристлар ва бошқа касб эгалари иштирок этишлари мумкин. /Телерадио студиялари ва газета-журнал таҳририятлари камида 5 та материал эълон қилган тақдирдагина танловда иштирок этишлари мумкин/

Танлов ғолиблари учун мукофотлар:

Муаллифларга:

1. Битта биринчи мукофот — 20 минг сўм.

2. Битта иккинчи мукофот — 10 минг сўм.

3. Битта учинчи мукофот — 5 минг сўм.

Таҳририятларга:

1. Битта мукофот телерадио таҳририяти учун — 50 минг сўм.

2. Битта мукофот газета таҳририяти учун — 35 минг сўм.

3. Битта мукофот журнал таҳририяти учун — 35 минг сўм.

Танлов материаллари 1999 йил 1 январгача эълон қилинган ва 1999 йил 20 январгача танлов ҳайъатига тақдим этилган бўлиши шарт.

Танлов якуни 1999 йилнинг февраль ойида эълон қилинади.

Танлов ҳайъатининг манзили:

Тошкент шаҳри, Чўпонота кўчаси, 6-уй, республика Олий хўжалик суди — Матбуот хизмати, тел: 77-14-69, факс 77-59-84;

Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй, Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси, тел: 144-37-87, 144-69-65.

МАРКАЗГА БОРИШ ШАРТ ЭМАС

Янгийўл шаҳрида ташқи иқтисодий фаолият миллий банкининг туман бўлими очилди. Яхши таъмирланган бинога замонавий компьютер жиҳозлари, алоқа воситалари ўрнатилди. Энди тумандаги корхоналар ҳам, тадбиркорлар ҳам хорижликлар билан бўладиган пул муомаласини шу ернинг ўзида бажарадилар

З. РИХСИЕВА.

ҚОРАҚАЛПОҚ ҚИЗЛАРИ.

С. ЗУФАРОВ сурат-лавҳоси.

СПОРТ SPORT

ЁШ СПОРТЧИЛАРГА МУКОФОТ

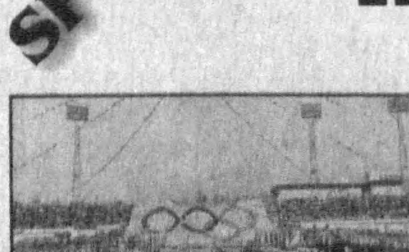

Олимпия шон-шуҳрати музейида шу йил 11 июлдан 19 июлга қадар Москвада ўтган биринчи Жаҳон ўсмирлар ўйинларининг ғолиблари ва совриндорларини мукофотлаш маросими бўлди. Бу ўйинлар совринлари учун 135 мамлакатнинг 7 минг ёш спортчиси қаторида 110 нафар ўзбекистонлик ёш спортчи ҳам курашди. Республикамиз терма командаси АҚШ, Япония, Англия каби етакчи мамлакатларнинг командаларини ортда қолдириб, жамоа ҳисобида ўн учинчи ўринни эгаллади ва ўнта медални қўлга киритди.

Республика Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси раиси Б.Махситов ғолибларни табриклар экан, ёш спортчиларимизнинг Москвада ўтган кичик олимпиададаги ютуқлари республикамизда спортни ривожлантиришга катта эътибор берилаётганидангина эмас, шу билан бирга, спорт соҳасида ўринбосарлар тайёрлаш тизими самарали такомиллаштирилаётганидан ҳам далолат беришини таъкидлади.

Жаҳон ўсмирлар ўйинларида иштирок этиш ўзбекистонлик ёшларнинг спорт билан боғлиқ ҳаётида муҳим воқеа, уларнинг спорт маҳорати учун дастлабки имтиҳон бўлди.

Эркин кураш бўйича чемпион бўлган Дилшод Мансуров, кумуш совриндорлар Жаҳонгир Абдураҳмонов, Савретдин Наврўзов ва Руслан Эргашевга "Халқаро тоифадаги спорт устаси" унвони берилди ҳамда улар қимматбаҳо совғалар билан мукофотланди. Бошқа совриндорлар — Арзамац Жабиев, Хуршид Холдоров, Жамшид Саидов, Денис Здориков, Саида Бурхонхўжаева, Манзура Иноятова ва Луиза Биктяковага "Спорт устаси" унвони берилди.

Уимблдон турнирида жуфтликлар мусобақасида кумуш медал олган ва Москвадаги ўйинларда Луиза Биктякова билан биргаликда бронза медални қўлга киритган Ирода Тўлагановага "Халқаро тоифадаги спорт устаси" унвони берилди.

Ёш спортчиларнинг мураббийлари Маъмур Рўзиев, Владимир Каплан, Алексей Елхин, Икром Бурхонхўжаев ва Мурод Умаров қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди.

Жаҳон ўсмирлар ўйинлари доирасида самбо, шахмат, кикбоксинг бўйича ҳам мусобақалар ўтказилди. Кикбоксинг мусобақасида Ўзбекистон терма командаси олтита медални олишга муваффақ бўлди. Александра Ким иккита олтин медал, Мансур Аҳмадбеков кумуш медал олди, унинг укаси Ҳабиб эса, энг ёш иштирокчи Бекзод Жалолов билан биргаликда бронза медални қўлга киритди. Улар Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитасининг қимматбаҳо совғалари билан тақдирланди.

Францияда велоспорт бўйича чемпионатнинг тўртинчи босқичи ниҳоясига етди. Унда ўзбекистонлик велосипедчи Хушнуд Камолиддиновнинг ғалабаси кутилмаган воқеа бўлди. У Франция чемпионидан 11 секунд олдин маррага етиб келди. Республика "Соғлом авлод учун" жамғармаси раиси Гулнора Йўлдошева уни бу муваффақияти билан самимий табриклаб, велосипед ҳадя этди.

Ўзбекистон Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки кейинги пайтларда эришган муваффақиятлари учун республиканинг энг ёш шахматчиси Рустам Қосимжоновга квартира калитини совға қилди. Ўзбекистон Миллий олимпия қўмитаси президенти Собир Рўзиев ғолиб ва совриндорларни самимий табриклади.

Спортчилар номидан Рустам Қосимжонов ва кичик олимпиаданинг ёш совриндори Бекзод Жалолов сўзга чиқди.

(ЎзА)

МАҚСАД — СОҒЛОМ АВЛОДНИ ВОЯГА ЕТКАЗИШ

Келажак авлод саломатлиги, аёллар саломатлиги, оилада ўзаро муносабатларнинг уйғунлашуви, оилани соғломлаштириш каби омилларга боғлиқдир. Оналар ва болалар саломатлиги — оила мувозанатини сақлаш, уйғунликка эришишда муҳим аҳамият касб этади.

1991 йилдан буён Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан ишлаб чиқилган «Туғиш ёшидаги аёлларни соғломлаштириш бўйича кечиктириб бўлмайдиган тадбирлар» дастури бўйича шу кунгача анча ишлар қилинди. 1993 йилда эса Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ўсиб келаётган ёш авлодни соғломлаштириш муаммоларини мажмуий ҳал қилиш» тўғрисидаги қарори нафақат тиббиёт ходимлари, балки бошқа вазирликлар, қўмиталар, жамоат ташкилотлари, жамғармалар ва маҳаллий ҳокимиятлар олдига оилада соғлом фарзанд тарбиялаш учун лозим бўлган вазифаларни кўндаланг қилиб қўйди.

Яқинда Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги Акушерлик ва гинекология илмий текшириш институтида ўтказилган анжуман — семинар ҳам айнан шу мавзуга бағишланди. Мазкур семинарни Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазири ўринбосари Аҳрор Ёрқулов кириш сўзи билан очди. Шунингдек, семинарда тиббиёт фанлари доктори, профессор, шу институт директори Жаҳонгир Қурбонов, тиббиёт фанлари номзодлари Ҳакима Рафиқова, Шоҳида Абдумаликова ва бошқалар маъруза қилдилар. Икки кун давом этган семинарда туғиш ёшидаги аёллар саломатлиги борасида олиб борилган муолажалар тилга олинди. Қилинажак ишлар белгиланди.

Мазкур анжуманга Нидерландиянинг машҳур «Органон» ширкати ҳомийлик қилди.

М.АҲМЕДОВА.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳайъат аъзолари ва жамоаси деҳқончилик саноати мажмуини молиявий тартибга солиш бош бошқармаси бошлиғи Илҳомжон Тўйчиевга онаси

Бувиса ХОЛИҚОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат дон инспекцияси маъмурияти ходими Камолиддин Аҳмедовга падари бузруквори

Хотам ота АҲМЕДОВнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси фанлар академияси «Фан» нашриёти жамоаси нашриёт бўлим мудири Ҳалима Эгамовна Рауповага отаси

Эгам ота БОБОЖОНОВнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институти жамоаси институтнинг етакчи илмий ходими, филология фанлари номзоди Неъматжон Маҳкамовга волидаи муҳтарамаси

Хосият ая БОЗОРОВАнинг

вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

«ХАЛҚ СЎЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО»

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Аббосхон УСМОНОВ

Таҳрир ҳайъати: М. Егоров (масъул котиб — «Народное слово»), А. Жабборов, С. Зинин, М. Миралимов, С. Муҳиддинов (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»), Л. Пак (бош муҳаррир ўринбосари — «Народное слово»), М. Сафаров, Л. Спиридонов, Р. Фарҳодий, И. Худоёров, И. Шоғуломов, Ў. Ҳошимов.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Хатлар бўлими 136-29-89, 133-07-48; Котибият 133-10-28; Эълонлар 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00001
Буюртма Г — 0173, 34565 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди ва оператор Сергей ЛУКИН томонидан саҳифаланди.
Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Навбатчи муҳаррир — Қ. Эшматов.
Навбатчи — А. Жўраев.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Машраббоев.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.
Босишга топшириш вақти—21.00 *Босишга топширилди: 22.30* 1 2 3 4 5 6